

Postoj veřejnosti k orgánu sociálně-právní ochrany dětí

Ludmila Trhlíková, DiS.

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Ludmila Trhlíková, DiS.
Osobní číslo: H12294
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: kombinovaná

Téma práce: Postoj veřejnosti k orgánu sociálně právní ochrany dětí

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti sociálně právní ochrany dětí a sociální práce s rodinou.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu pomocí dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BECHYŇOVÁ, Věra. Případová konference. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-262-181-6.

BECHYŇOVÁ, Věra a Marta KONVIČKOVÁ. Sanace rodiny. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-392-5.

CHRÁSKA, Miroslav. Základy pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KOPŘIVA, Karel. Lidský vztah jako součást profese. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-178-429-X.

NOVOTNÁ, Věra a Vladimír FEJT. Sociálně-právní ochrana dětí. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-77-8.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Michaela Vaško**
Ústav zdravotnických věd

Datum zadání bakalářské práce: **23. ledna 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2015**

Ve Zlíně dne 23. ledna 2015

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 13. 4. 2015

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odporá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Předkládaná bakalářská práce přibližuje činnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Hlavním cílem této práce je zjistit, jak je orgán sociálně-právní ochrany dětí vnímán z pohledu veřejnosti. Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části se autorka snaží objasnit základní pojmy týkající se orgánu sociálně-právní ochrany dětí, jeho působnosti a pracovníků. Dále vysvětluje jednotlivé oblasti činnosti tohoto orgánu a některé užívané metody sociální práce. Praktická část vymezuje výzkumný problém a prostřednictvím kvantitativního výzkumu hledá odpovědi za pomoci techniky dotazníku. V závěru práce jsou uvedeny důležité výsledky výzkumu a diskuze.

Klíčová slova: sociálně-právní ochrana dětí a dítě, postoj, sociální pracovník, metody sociální práce, sanace rodiny

ABSTRACT

The presented bachelor thesis gets closer to the action of The Authority of social and legal protection of children. The main goal of this thesis is to find out how the authority is perceived by the public. The thesis is divided into 2 parts, theoretical and practical. Within the theoretical part the author tries to clear up the basic terms dealing with The Authority, its competence and employees. Furthermore it specifies the individual fields of action of The Authority and introduces the current methods of social work. The practical part defines the research issue and searches for the answers throughout a quantitative research using the questionnaire technique. The significant results of the research and a discussion are included in the conclusion of the thesis.

Key words: Social and legal protection of children, attitude, methods of social work, social worker, family rehabilitation

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Michaele Vaško za cenné rady, připomínky a zkušenosti, které mi během psaní této bakalářské práce poskytla. Dále děkuji mojí rodině za podporu a pomoc během celého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	11
I	TEORETICKÁ ČÁST 13
1	TEORETICKÁ VÝCHODISKA SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ 14
1.1	HISTORIE 14
1.2	ORGÁNY SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ 16
1.3	SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANA NA OBEČNÍCH ÚŘADECH OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ 18
1.4	PRACOVNÍCI OSPOD 20
1.4.1	Terénní pracovník 20
1.4.2	Kurátor pro mládež..... 22
1.4.3	Pracovník pro náhradní rodinnou péči 23
2	VYBRANÉ METODY PRÁCE NA OSPOD 25
2.1	PŘÍPADOVÁ SOCIÁLNÍ PRÁCE 25
2.2	TERÉNNÍ SOCIÁLNÍ PRÁCE 25
2.3	VYHODNOCOVÁNÍ SITUACE DÍTĚTE A JEHO RODINY 26
2.4	STANDARDSY KVALITY V SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANĚ DĚTÍ..... 28
2.5	PŘÍPADOVÁ KONFERENCE 32
2.6	SANACE RODINY 33
3	CÍLOVÉ SKUPINY 36
3.1	RODINA A ROZVOD 36
3.2	RODINA A NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE..... 37
3.3	RODINA A ZANEDBÁVÁNÍ DÍTĚTE..... 38
3.4	RODINA A VÝCHOVNÉ PROBLÉMY DÍTĚTE 38
3.5	RODINA A DOMÁCÍ NÁSILÍ 39
4	DEFINICE POJMU „POSTOJ“ 41
4.1	DĚLENÍ POSTOJŮ 41
4.2	UTVÁŘENÍ POSTOJŮ 41
4.3	ZMĚNY POSTOJŮ 42
II	PRAKTICKÁ ČÁST 43
5	VÝZKUM..... 44

5.1	VÝZKUMNÝ PROBLÉM	44
5.2	DÍLČÍ VÝZKUMNÉ OTÁZKY:	45
5.3	DRUH VÝZKUMU	45
5.4	VÝZKUMNÝ VZOREK A ZPŮSOB VÝBĚRU.....	45
5.5	DOTAZNÍK	46
5.6	ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	47
6	VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU A INTERPRETACE DAT.....	48
6.1	DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE.....	48
6.2	INFORMOVANOST O OSPOD A ZKUŠENOST S OSPOD.....	51
6.3	NÁZOR NA OSPOD	62
7	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	67
8	ZÁVĚR.....	70
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	72
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	75
	SEZNAM GRAFŮ	76
	SEZNAM TABULEK.....	77
	SEZNAM PŘÍLOH.....	78

ÚVOD

Ochrana dětí jako jedné z nejslabších a nejzranitelnějších skupin obyvatel je lidstvu vlastní od pradávna. Téměř každý člověk má podvědomou potřebu chránit dítě proti potencionálnímu nebezpečí, neboť je ve své podstatě velmi zranitelné. Potřebnou ochranu dítěti poskytují především jeho nejbližší osoby, za které považujeme většinou rodiče. Pod touto ochranou si můžeme představit cokoliv. U malých dětí je to ochrana proti okolnímu nepřátelskému světu, zajištění pocitu bezpečí a domova, u starších dětí pak ochrana před různými riziky a nástrahami okolního světa. Každý člověk asi považuje za přirozené, že dítě chrání jeho nejbližší. Může ovšem nastat situace, kdy dítěti potřebnou ochranu jeho nejbližší nejsou schopni zajistit nebo z nějakého důvodu zajistit nemohou.

Vývojem společnosti vzešla potřeba zajistit v různých situacích dítěti ochranu jeho práv a zájmů. Týká se to zejména situací, kdy by mohl být zájem rodičů a dětí v tzv. kolizi. Musí zde existovat někdo třetí, kdo zájmy dítěte hájí. Tato pravomoc je svěřena orgánům sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD). Působit na poli sociálně-právní ochrany dětí není jednoduché, neboť sociální pracovník zasahuje do života těch nejzranitelnějších, tj. dětí. Často řeší situace, do kterých děti dostali jejich nejbližší, tedy ti, kteří by je měli primárně chránit. Zásahy v některých životních situacích dětí mohou být v rozporu s přáním rodiče. Oproti tomu se často sociální pracovník stává pro rodinu dobrým rádcem a pomocníkem. Rodiče se často na OSPOD obrací třeba jen se žádostí o radu.

V některých situacích vstoupí OSPOD do života rodiny z důvodů, které přímo zákon upravuje (např. pokud je jmenován opatrovníkem při úpravě rodičovské odpovědnosti při rozchodu rodičů). V jiných případech se na OSPOD obrátí klienti sami nebo OSPOD kontaktuje jiná instituce. Nejčastěji se tak děje v případě řešení problémů s dospívajícími dětmi, příp. při řešení rodinných problémů nebo jiných tíživých životních situacích. Rozmanitost těchto situací klade na osobnost sociálního pracovníka velké nároky. Musí být vybaven nejen potřebnými profesními dovednostmi a znalostmi, ale především takovými osobnostními kvalitami, které mu umožní empatický a vnímavý postoj k lidem. Musí být vybaven také notnou dávkou trpělivosti, neboť někteří klienti OSPOD vnímají velmi negativně. Tento postoj může být patrný zejména u nedobrovolných klientů. Určitý negativní obraz práce OSPODu může být způsoben také vlivem mediálního obrazu. V televizních zprávách často slyšíme o případech týrání dětí, kdy je často poukazováno na nečinnost sociálních pracovníků OSPOD. Předkládané informace mohou být vytrženy

z kontextu. Zainteresovaní pracovníci nemusí mít možnost se k nim kvalifikovaně vyjádřit, a proto se může jednat spíše o dezinformace.

Autorka pracuje 2 roky na oddělení sociálně-právní ochrany dětí obecního úřadu obce s rozšířenou působností. V zaměstnání cítí nedostatek zpětné vazby ze strany rodičů a veřejnosti. Zpětná vazba je bezesporu velmi důležitá pro další práci a příp. zlepšení. Předkládaná práce by měla objasnit, jak je OSPOD u veřejnosti vnímán. Občas se stane, že klienti vyjádří své pocity ze spolupráce s OSPOD, někdy sociálnímu pracovníkovi poděkují, někdy na něho naopak podají stížnost. Většinou však spolupráce proběhne bez jakékoliv zpětné vazby. Pro další práci je zpětná vazba velmi důležitá. Je dobré vědět, na čem je potřeba zapracovat, co zlepšit.

Předkládaná práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část zejména objasňuje pojem sociálně-právní ochrany dětí. Krátký exkurz do historie sociálně-právní ochrany přiblíží její počátky. Dále jsou v práci uvedeny orgány sociálně-právní ochrany a některé metody využívané při práci pracovníků OSPOD. Jedna kapitola předkládané práce je věnována také případové konferenci a standardům sociálně-právní ochrany, které jsou v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí zmíněny díky novele poprvé.

Praktická část je členěna do dvou kapitol. V první kapitole je uveden výzkumný problém a hlavní výzkumná otázka. V další části praktické části jsou uvedeny baterie otázek, které tvoří jádro dotazníku. První baterie otázek zahrnuje demografické údaje a informovanost veřejnosti o OSPOD, druhá baterie otázek zjišťuje, jaké má veřejnost zkušenosti s OSPODem. Třetí baterie otázek má zjistit, jaký má veřejnost názor na OSPOD a čtvrtá, tedy poslední baterie otázek zjišťuje, jak ovlivňuje vlastní zkušenost to, co si veřejnost o OSPOD myslí. V závěru práce se autorka snaží vyvodit závěry, které z dotazníkového šetření vyplývají.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ

Sociálně-právní ochranou dětí se podle Tomeše (2002, s. 152) rozumí zejména poskytnutí zvýšené ochrany ze strany státu nezletilým dětem, tedy osobám, které nejsou schopny odvrátit působení negativních vlivů na jejich osobu a vývoj. Jedná se o takové činnosti, které mají zabezpečit ochranu zájmů dítěte. Zejména jde o zabezpečení zdravého a harmonického vývoje v případě, kdy je dítě nějak ohroženo.

Sociálně-právní ochranou dětí je podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí:

- a) *ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu,*
- b) *ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění,*
- c) *působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny,*
- d) *zabezpečení náhradního rodinného prostředí pro dítě, které nemůže být trvale nebo dočasně vychováváno ve vlastní rodině.*

1.1 Historie

Dnešnímu postavení dítěte ve společnosti předcházela dlouhá historie. Od pradávna bylo rozhodování o dalším osudu narozeného dítěte přikládáno otci těchto dětí. Ten rozhodoval, zda bude dítě žít, či bude usmrceno (Špeciánová, 2007, s. 5). Ochrana dítěte byla zaručena až po narození a to tehdy, kdy bylo pojmenováno. Regulace počtu dětí probíhala pouhým odložením dítěte na veřejné místo, kde se ho někdo ujal. Takto odložené dítě většinou přežilo jen několik hodin. Ten, kdo se dítěte ujal, ho mohl vychovávat jako vlastní nebo si z něj vychoval otroka. (Matoušek, 2003, s. 27)

Období středověku a novověku už bylo k dětem mnohem vlídnější. Při kláštřích byly zřizovány útulky pro odložené děti. Odkládání dětí fungovalo podobně jako odkládání do baby boxu v současnosti. U vrat kláštera byla tzv. torna, což je otáčivá schránka, do které rodiče dítě položili, tornou otočili a na druhé straně se o dítě postaral někdo z kláštera. V průběhu 16. – 18. století dochází ke změně postavení rodiny a dítěte (Špeciánová, 2007, s. 5). Počátky sociálně-právní ochrany dětí na našem území spadají do 19. století, kdy byl vydán říšský zákon domovský a později říšský zákon chudinský. Zmiňované předpisy

upravovaly péči o chudé, nemocné a také zajišťovaly péči o chudé a zanedbané děti umístěné v zařízeních sloužících k jejich nápravě. Opuštěné děti byly umístěny do pěstounských rodin nebo pobývaly v sirotčincích či útulcích. Ze zmiňovaného zákona vyplývala pro obec povinnost postarat se o své obyvatele. Toto však vedlo k velkému zatížení, proto byla péče o tyto skupiny přesunuta na vyšší samosprávní celky.

Po 1. sv. válce přibýlo sirotků a bylo třeba péči o ně systematizovat. Vznikaly první ústavy, které zajišťovaly péči o sirotky, ale také o děti handicapované a tzv. mravně narušené. Na významu získávala také pomoc ze strany různých charitativních organizací a dobrovolníků. Se vznikem samostatného československého státu vznikala i samostatná ministerstva, v jejichž kompetenci byla správa různých oblastí. V oblasti péče o děti fungovala v té době tzv. okresní péče o mládež. Ta fungovala, i když omezeně, i během 2. světové války. Z hlediska ochrany dětí je významný zákon z roku 1946 o hromadném poručení, který umožňoval okresní péči o mládež výkon hromadného poručení. (Špeciánová, 2007, s. 6)

Za zlomový lze považovat rok 1952, kdy byl vydán zákon č. 69 Sb., o sociálně-právní ochraně mládeže. Sociálně-právní ochrana se v této době omezila pouze na výkon hromadného opatrovnictví a poručení. V případě, že bylo dítěti třeba zajistit náhradní rodinné prostředí, byla téměř vždy volena kolektivní forma výchovy. Ve vztahu k cizině zajišťovalo úkony sociálně-právní ochrany Ústředí pro sociálně-právní ochranu mládeže, v současnosti se jedná o Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí. Po přijetí zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, byly upraveny některé vztahy v rodině tímto zákonem a zákony upravující sociálně-právní ochranu byly zrušeny. Teprve v roce 1975 byl přijat zákon o sociálním zabezpečení, který částečně upravoval i sociálně-právní ochranu dětí v oddílu sociální péče. Sociálně-právní ochrana byla považována za sociální službu. Zásadní změna na poli sociálně-právní ochrany dětí nastala v roce 1999, kdy byl přijat současný zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Od ledna 2013 je účinná novela zmiňovaného zákona. (Novotná a Burdová, 2007, s. 15)

Sociálně-právní ochrana dětí má v ČR dlouholetou tradici. Tuto oblast upravoval zejména zákon o sociálním zabezpečení, zákon o rodině, listina základní práv a svobod a další mezinárodně-právní dokumenty zajišťující ochranu dítěte. Postupem času již tato úprava nesplňovala požadavky na ochranu dětí a bylo třeba přijmout právní předpis, který by tyto požadavky splňoval. Bylo třeba, aby nový právní předpis reagoval na změny v oblasti práva a na nové negativní společenské jevy, které představují ohrožení rodin a dětí.

Nejvýznamnějšími dokumenty zajišťujícímu ochranu dítěte, zejména ochranu před tělesným, duševním násilím, ochranu zdravého vývoje dítěte a ochranu jeho oprávněných zájmů jsou Listina základních lidských práv a svobod a Úmluva o právech dítěte. (Novotná a Fejt 2009, s. 13)

1.2 Orgány sociálně-právní ochrany dětí

Orgány zajišťující výkon sociálně-právní ochrany dětí jsou přesně vymezeny v § 4 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí následovně:

- obecní úřady obcí s rozšířenou působností (městské úřady, ve statutárních městech magistráty a úřady městských obvodů, v Praze úřady pověřených městských částí),
- obecní úřady, újezdní úřady, ustanovení tohoto zákona o obecních úřadech se vztahují i na újezdní úřady,
- krajské úřady (v Praze Magistrát hl. města Prahy),
- Ministerstvo práce a sociálních věcí,
- Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí,
- Úřad práce České republiky – krajské pobočky a pobočka pro hlavní město Prahu. (zdroj zákon č. 359/1999)

Sociálně-právní ochranu dětí zajišťují také obce a kraje v samostatné působnosti, komise pro sociálně-právní ochranu dětí a další právnické a fyzické osoby, jsou-li výkonem sociálně právní ochrany pověřeny (§ 4 odst. 2 zákona č. 359/1999). Tyto právnické a fyzické osoby však nejsou dle zmiňovaného zákona o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen zákona SPO) orgány sociálně-právní ochrany dětí.

Obecní úřady obcí s rozšířenou působností a obecní úřady mají v rámci sociálně-právní ochrany dětí nejvíce úkolů a pravomocí. Vychází se z předpokladu, že obecní úřady mají nejvíce vědomostí o místních podmínkách a poměrech a mohou tudíž nejpružněji reagovat v případě potřeby ochrany práv dítěte. (Legislativa a systém sociálně-právní ochrany, 2013)

Starostou obce s rozšířenou působností je, podle zákona č. 359/1999 o sociálně-právní ochraně dětí a zákona č. 128/2000 o obcích, zřizována komise pro sociálně-právní ochranu dětí. Je to zvláštní orgán obce. Komise je určena pouze k výkonu přenesené působnosti na úseku sociálně-právní ochrany dětí a jejím úkolem je koordinovat výkon sociálně-právní ochrany na území správního obvodu obce s rozšířenou působností. Dále může navrhopvat a posuzovat sociálně-preventivní programy na ochranu dětí, zejména dětí zneužívaných a zanedbávaných. Navrhuje opatření působící jako ochrana dětí proti sociálně-patologickým jevům. V rozsahu své působnosti může pořádat případové konference.

Krajské úřady mají na úseku sociálně-právní ochrany dětí úkoly především v oblasti metodické a kontrolní činnosti. Dále zprostředkovávají náhradní rodinnou péči, rozhodují o udělení pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí fyzickým a právnickým osobám a rozhodují o státním příspěvku pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Obecně lze říci, že ve vztahu k obecním úřadům se jedná o kontrolní a odvolací orgán. (Legislativa a systém sociálně-právní ochrany, 2013)

Působností Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „ministerstvo“) spadá zejména péče o náležitou právní úpravu v oblasti péče o rodinu a děti. Řídí dále výkon státní správy na úseku sociálně-právní ochrany dětí zejména vydáváním právních předpisů a směrnic. Ve vztahu ke krajským úřadům je odvolacím a kontrolním orgánem. Vede celostátní evidenci osob, ať u fyzických nebo právnických, které jsou pověřeny výkonem sociálně-právní ochrany dětí. (Legislativa a systém sociálně-právní ochrany, 2013)

Dalším orgánem působícím na úseku sociálně-právní ochrany dětí je Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně (dále jen „Úřad“). Má celostátní působnost a zajišťuje především řešení otázek ochrany dětí ve vztahu k cizině. Právně je zakotven v zákoně SPO a je podřízen ministerstvu.

V hierarchii orgánů působících na úseku sociálně-právní ochrany dětí je nejvýše postaveným orgánem Ministerstvo práce a sociálních věcí. Pod něj spadají Krajské úřady, kterých je v ČR celkem 14. Krajským úřadům jsou podřízeny obecní úřady obce s rozšířenou působností, na kterých působí OSPOD. V České republice je celkem 205 obecních úřadů obcí s rozšířenou působností. (Portál veřejné správy, 2014)

Na začátku každého nového kalendářního roku mají krajské úřady a obecní úřady obce s rozšířenou působností povinnost zpracovávat „Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí.“ Získané údaje slouží Ministerstvu práce a sociálních věcí pro výkon státní správy v dané oblasti, pro přípravu právních předpisů a rozpočtů v oblasti sociálně-právní ochrany dětí. Dále pro potřeby mezinárodních organizací působících v oblasti sociálně-právní ochrany dětí. Ve statistickém výkazu jsou zejména zjišťovány údaje o dětech umístěných do náhradní rodinné péče, dále údaje o práci kurátora pro mládež, výkon soudního dohledu, podané návrhy a podněty ze strany OSPOD soudu, policii, poručenství nezletilých dětí, údaje o případech týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí apod. Jedním ze zjišťovaných faktů je i počet zaměstnanců OSPOD a jejich vzdělání. V roce 2013 pracovalo na OSPOD v celé ČR celkem 2107 zaměstnanců. Nejčastěji dosažené vzdělání bylo vysokoškolské sociálně-právní, následovalo jiné vysokoškolské, o další příčky se dělí středoškolské sociálně-právní a vyšší odborné sociálně stejného oboru. (Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí, 2013)

1.3 Sociálně-právní ochrana na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností

Na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností je orgán sociálně-právní ochrany dětí většinou součástí odboru sociálních věcí. Někdy je tento odbor rozšířen ještě o úsek zdravotnictví a školství. Dle velikosti obecního úřadu je OSPOD organizován jako samostatné oddělení s vlastním vedoucím, příp. jen jako samostatné oddělení. Toto rozčlenění je závislé na velikosti správního obvodu obce a na počtu zaměstnanců. Např. na obecním úřadu v Holešově je OSPOD součástí odboru sociálních věcí a zdravotnictví. Odbor sociálních věcí je rozdělen na 2 úseky – úsek sociálně-právní ochrany dětí a úsek sociální péče. Na odboru pracuje celkem 7 osob, z toho 4 na úseku sociálně-právní ochrany dětí. Jeden zaměstnanec plní funkci kurátora pro mládež, jeden zaměstnanec pracuje na úseku náhradní rodinné péče a 2 zaměstnanci jako terénní sociální pracovníci a kolizní opatrovníci.

Tabulka 1 Povinnosti OSPOD

Povinnosti sociálního pracovníka:	Obsah činností:
Poskytovat poradenství	Osobám vhodným stát se osvojiteli nebo pěstouny v souvislosti se svěřením dítěte a v otázkách výchovy dítěte.
Poskytovat pomoc	<p>Rodiči i jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte po umístění dítěte do zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo do ZDVOP, spočívající zejména v pomoci uspořádat rodinné poměry, které by umožnily návrat dítěte do rodiny a při řešení životní a sociální situace, včetně hmotné úrovně rodiny.</p> <p>Při spolupráci s orgány sociálního zabezpečení, krajskými pobočkami úřadu práce a dalšími státními a jinými orgány, a za tím účelem také zprostředkuje odbornou poradenskou pomoc.</p>
Uspořádat konferenci	případovou V průběhu řízení soudu o svěřením dítěte do náhradní rodinné péče, pokud nebyla uspořádána již před zahájením tohoto řízení.
Založit dokumentaci	spisovou O dítěti pro účely zprostředkování NRP na základě vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny a na základě IPOD (na popud terénního soc. pracovníka), a vždy po podání návrhu soudu podle § 14 odst. 1 písm. a) až f) nebo pokud bylo jinak zahájeno řízení soudu, které může vést k odebrání dítěte z péče rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu.
Posoudit	Zda je nutné učinit opatření směřující k ochraně dítěte, jestliže dítě je se souhlasem rodiče nebo jiné osoby odpovědné za jeho výchovu předáno do péče osoby, která má úmysl přijmout dítě do své trvalé nebo dlouhodobé péče, nebo jestliže je dítě se souhlasem rodičů a bez rozhodnutí soudu předáno do péče budoucího osvojitele.
Poskytovat součinnost	Soudu při zjišťování místa pobytu rodiče pro potřeby udělení souhlasu rodiče k osvojení dítěte. Při zjišťování místa pobytu rodiče pro potřeby udělení souhlasu rodiče k osvojení dítěte.
Poučit rodiče	O možných důsledcích neprojevení opravdového zájmu o dítě, a to bez zbytečného odkladu po umístění dítěte do zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ZDVOP anebo po předání dítěte do náhradní péče fyzické osoby. Poučení musí být poskytnuto ve všech případech, kdy se dítě nachází mimo péči rodiče.
Vykonávat dohled	Na žádost soudu nad úspěšností osvojení a podávat soudu na jeho žádost nebo i bez této žádosti zprávy o průběhu dohledu.
Přijímat oznámení	Soudu o udělení souhlasu rodiče s osvojením a informovat bezodkladně o této skutečnosti krajský úřad, pokud je dítě zařazeno v evidenci dětí pro zprostředkování osvojení nebo

	pěstounské péče.
Sledovat vývoj dětí	Které byly svěřeny do výchovy jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte a vývoj dětí v předpěstounské péči; navštěvovat rodinu, kde dítě žije, popřípadě jiné prostředí, kde se dítě zdržuje v zákonem předepsaných intervalech.

1.4 Pracovníci OSPOD

Sociální pracovník musí pro výkon svého povolání splňovat potřebné předpoklady, které mj. specifikuje zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který je v současné době jediným právním dokumentem, který popisuje sociálního pracovníka. V tomto předpise jsou zároveň upraveny činnosti, které sociální pracovník vykonává. Podle výše zmiňovaného zákona lze tyto předpoklady rozdělit na obecné předpoklady, kterými jsou svéprávnost, bezúhonnost, zdravotní způsobilost a odborné předpoklady, které představuje dosažení předepsaného vzdělání. Jedná se o vysokoškolské či vyšší odborné vzdělání v sociální oblasti.

Pracovníci OSPOD jsou zařazeni jako úředníci obecních úřadů, musí proto dále splňovat podmínky stanovené v zákoně č. 312/2002 Sb., o úřednících samosprávných celků. Při vzniku pracovního poměru musí absolvovat vstupní vzdělávání týkající se zejména znalostí základů veřejné správy, znalosti informačních technologií a základní znalosti správních činností, které vykonává. Úředník je povinen se i nadále průběžně vzdělávat ve svém oboru. Do 18 měsíců od nástupu do zaměstnání je povinen prokázat zvláštní odbornou způsobilost, což je soubor znalostí a dovedností potřebných k výkonu činností v příslušném oboru. Zvláštní odborná způsobilost se ověřuje zkouškou a prokazuje osvědčením. Skládá se ze dvou částí z obecné části a odborné části. U obecné se prokazuje znalost základů veřejné správy, u zvláštní části prokazuje úředník znalost správních činností nutných k výkonu jeho povolání. V následujících podkapitolách budou zmíněny jednotlivé činnosti pracovníků.

1.4.1 Terénní pracovník

Ze zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí vyplývá pro jednotlivé činnosti konkrétní oprávnění či povinnosti.

Sociální pracovník je oprávněn navštěvovat dítě a rodinu, ve které žije. Má právo je navštěvovat v obydlí a zjišťovat v místě bydliště dítěte, ve škole a ve školském zařízení, v zařízení poskytovatele zdravotních služeb, v zaměstnání nebo v jiném prostředí, kde se dítě zdržuje, jak rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte o dítě pečují. V jakých sociálních podmínkách dítě žije a jaké má dítě chování. Sociální pracovník je oprávněn s dítětem jednat a zjišťovat jeho názory i bez přítomnosti rodičů nebo jiných osob odpovědných za jeho výchovu. Dále je oprávněn pořídít obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy dítěte a prostředí, v němž se dítě zdržuje, je-li to třeba pro účely ochrany práv dítěte. Rodičům může uložit povinnost využít odbornou poradenskou pomoc nebo výchovné opatření.

Tabulka 2 Návrhy OSPOD podávané soudu

Návrhy OSPOD podávané na soud dle par. 14 zákona č. 359/1999	Návrh na rozhodnutí o splnění podmínky osvojení spočívající v tom, že rodiče neprojevují zájem o své dítě.
	Návrh na omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti nebo pozastavení jejího výkonu.
	Návrh na nařízení ústavní výchovy, na prodloužení nebo zrušení ústavní výchovy.
	Návrh na svěřeni dítěte do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, na prodloužení doby trvání tohoto svěřeni a na zrušení rozhodnutí o svěřeni dítěte do tohoto zařízení.
	Návrh na svěřeni dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu a jeho zrušení, na nařízení výchovného opatření podle § 13a) zákona SPOD, na prodloužení doby trvání tohoto výchovného opatření nebo na jeho zrušení.
Návrhy OSPOD podávané na soud dle par. 16 zákona č. 359/1999	Návrh soudu na vydání předběžného opatření, ocitne-li se dítě ve stavu nedostatku řádné péče anebo je-li život dítěte, jeho normální vývoj nebo jeho jiný důležitý zájem vážně ohrožen nebo narušen.

Dále je oprávněn činit neodkladné úkony v zájmu dítěte v době, kdy není dítěti ustanoven poručník nebo dokud se neujme své funkce. U dítěte umístěného v ústavním zařízení může

hovořit s dítětem bez přítomnosti dalších osob, zejména zaměstnanců ústavního zařízení, a má právo nahlížet do dokumentace, kterou ústavní zařízení o dítěti vede. U státních orgánů, zaměstnavatelů, dalších právnických osob, zejména poskytovatelů zdravotních služeb, škol, školských a jiných obdobných zařízení je oprávněn požadovat informace potřebné pro výkon sociálně-právní ochrany dětí. Požadovat po rodičích a jiných osobách odpovědných za výchovu dítěte spolupráci při ochraně zájmů a práv dítěte. Pro účely výkonu sociálně-právní ochrany vede spisovou dokumentaci.

Dále je pracovník zejména povinen: poskytnout dítěti, které o to požádá i bez vědomí rodičů nebo jiných osob odpovědných za jeho výchovu, odpovídající pomoc. Poskytnout pomoc rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte při výkonu jejich práv a povinností. Vyhledávat děti uvedené v § 6 zák. SPOD a působit na rodiče, aby plnili povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti. Projednat s dítětem nedostatky v jeho chování, poskytnout nebo zprostředkovat rodičům na jejich žádost poradenství při uplatňování nároků dítěte podle zvláštních právních předpisů. Sledovat nepříznivé vlivy působící na děti a zjišťovat příčiny jejich vzniku, činit opatření k omezování působení nepříznivých vlivů na děti. Pravidelně vyhodnocovat situaci dítěte a jeho rodiny, a to zejména z hlediska posouzení, zda se jedná o dítě uvedené v § 6. Na základě vyhodnocení situace dítěte zpracovat individuální plány ochrany. Pořádat případové konference pro řešení konkrétních situací ohrožených dětí a jejich rodin. V případě potřeby poskytovat poradenství při řešení výchovných nebo jiných problémů dětí. V souladu s ust. § 943 a násl. zák.č. 89/2012 Sb., občanský zákoník vykonávat funkci opatrovníka nezletilého dítěte. Poskytovat pomoc při uplatňování nároku dítěte na výživné. Poskytnout pomoc rodiči i jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte po umístění dítěte do zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo do ZDVOP. Tato pomoc spočívá zejména v pomoci uspořádat rodinné poměry. V případě potřeby podat na soud návrh na vydání předběžného opatření u dítěte, které se ocitlo bez péče. Poskytnout součinnost soudu při výkonu rozhodnutí o výchově dětí. Vést spisovou dokumentaci o výkonu sociálně-právní ochrany dětí. Zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, se kterými se při provádění sociálně-právní ochrany nebo v přímé souvislosti s tím seznámil.

1.4.2 Kurátor pro mládež

Kurátor pro mládež se při své činnosti zaměřuje především na nezletilé děti uvedené v § 6 písm. c) a d) zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Jedná se zejména o nezletilé, kteří vedou zahálčivý nebo nemravný život spočívající zejména v tom, že zanedbávají školní docházku, nepracují, i když nemají dostatečný zdroj obživy. Požívají alkohol nebo návykové látky, jsou ohroženi závislostí. Živí se prostitucí nebo páchají trestnou činností, příp. se opakovaně dopouští přestupků. Dále jsou to mladiství, kteří se dopouští útěků od svých rodičů.

Oprávnění kurátora pro mládež jsou totožná jako oprávnění terénního pracovníka. V této kapitole budou proto zmíněny jen povinnosti, které jsou specifické pro kurátora pro mládež.

Kurátor pro mládež je mimo jiné povinen: podat návrh soudu na výkon rozhodnutí o umístění dítěte do ústavní výchovy, pokud se rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte ani po výzvě OSPOD nepodrobí pravomocnému rozhodnutí soudu a dítě určenému zařízení ve stanovené lhůtě nepředají. Nejméně jednou za 3 měsíce je povinen navštívit dítě, kterému byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova a dítě, které bylo rozhodnutím soudu umístěno do ZDVOP. Nejméně jednou za 3 měsíce navštívit rodiče tohoto dítěte. Dále alespoň jednou za 3 měsíce navštívit dítě, které je ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, a projednat s ním zejména možnost zaměstnání nebo přípravy na budoucí povolání nebo zaměstnání po ukončení výkonu vazby nebo trestu odnětí svobody. Po propuštění na svobodu těmto dětem pomáhat, zejména působit k obnovení jejich narušených sociálních vztahů, a zajistit těmto dětem i návaznou péči po dosažení zletilosti. Účastnit se ústního jednání o přestupku, je-li obviněným mladistvý. Spolupracovat s příslušným střediskem Probační a mediační služby, a to zejména při zjišťování poměrů mladistvého pro účely trestního řízení a u dětí mladších 15 let pro účely řízení o činech jinak trestných.

1.4.3 Pracovník pro náhradní rodinnou péči

Ze zákona o sociálně-právní ochraně dětí vyplývají pro pracovníka zajišťujícího agendu náhradní rodinné péče tato oprávnění a povinnosti. Vyjmenovány budou pouze ty, které jsou pro výkon této agendy specifické.

Sociální pracovník je povinen poskytovat poradenství osobám vhodným stát se osvojiteli nebo pěstouny v souvislosti se svěřením dítěte a v otázkách výchovy dítěte. Poskytnout pomoc rodiči i jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte po umístění dítěte do zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo do ZDVOP, spočívající zejména v pomoci uspořádat rodinné poměry, které by umožnily návrat dítěte do rodiny, při řešení životní a sociální situace, včetně hmotné úrovně rodiny, v pomoci při spolupráci s orgány sociálního zabezpečení, krajskými pobočkami úřadu práce a dalšími státními a jinými orgány, a za tím účelem také zprostředkuje odbornou poradenskou pomoc. Uspořádat případovou konferenci v průběhu řízení soudu o svěřením dítěte do náhradní rodinné péče, pokud nebyla uspořádána již před zahájením tohoto řízení. Založit spisovou dokumentaci o dítěti pro účely zprostředkování NRP na základě vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny a na základě IPOD (na popud terénního soc. pracovníka), a vždy po podání návrhu soudu podle § 14 odst. 1 písm. a) až f) nebo pokud bylo jinak zahájeno řízení soudu, které může vést k odebrání dítěte z péče rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu. Posoudit, zda je nutné učinit opatření směřující k ochraně dítěte, jestliže dítě je se souhlasem rodiče nebo jiné osoby odpovědné za jeho výchovu předáno do péče osoby, která má úmysl přijmout dítě do své trvalé nebo dlouhodobé péče, nebo jestliže je dítě se souhlasem rodičů a bez rozhodnutí soudu předáno do péče budoucího osvojitele. Poskytovat soudu součinnost při zjišťování místa pobytu rodiče pro potřeby udělení souhlasu rodiče k osvojení dítěte. Poučit rodiče o možných důsledcích neprojevení opravdového zájmu o dítě, a to bez zbytečného odkladu po umístění dítěte do zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ZDVOP anebo po předání dítěte do náhradní péče fyzické osoby. Poučení musí být poskytnuto ve všech případech, kdy se dítě nachází mimo péči rodiče. Vykonávat na žádost soudu dohled nad úspěšností osvojení a podávat soudu na jeho žádost nebo i bez této žádosti zprávy o průběhu dohledu. Přijímat oznámení soudu o udělení souhlasu rodiče s osvojením a informovat bezodkladně o této skutečnosti krajský úřad, pokud je dítě zařazeno v evidenci dětí pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče. Sledovat vývoj dětí, které byly svěřeny do výchovy jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte a vývoj dětí v předpěstounské péči; navštěvovat rodinu, kde dítě žije, popřípadě jiné prostředí, kde se dítě zdržuje v zákonem předepsaných intervalech. Navštívit dítě, které matka po narození opustila a zanechala ho ve zdravotnickém zařízení, a to bezodkladně poté, kdy se o něm dozví, a dále dle potřeb dítěte.

2 VYBRANÉ METODY PRÁCE NA OSPOD

Při práci s nezletilými dětmi a jejich rodinami jsou na OSPOD využívány různé metody práce. Nejužívanější z nich budou zmíněny v následující kapitole. Některé se využívají již dlouho, některé jsou poprvé zakotveny v zákoně SPO po jeho novele v roce 2013.

2.1 Případová sociální práce

Případová sociální práce je často užívaným přístupem v sociální práci. Podle Matouška (2013, s. 85) byl vznik případové práce důsledkem změn ve způsobu poskytování sociálních služeb. Smyslem případové práce je využití zdrojů, které má klient k dispozici. Pozornost je soustředěna nejen na jedince, ale i na jeho rodinu. Je nutné rozpoznat potenciál jedince, aktivizovat jej a podporovat jeho vlastní sílu k žádoucím změnám, tj. k řešení problémové situace. Aby byl tento proces úspěšný, je nutné jedinci porozumět, poznat prostředí, ve kterém žije, rodinu, ze které pochází, seznámit se s širším sociálním prostředím, ve kterém se pohybuje. Při případové práci pomáhá sociální pracovník klientovi nejčastěji s problémy, které ho svazují a znemožňují mu využití vnitřních či vnějších zdrojů, které má k dispozici. Problémy bychom mohli rozdělit na problémy vyplývající z vnějšího prostředí, problémy rodinné či mezilidské a problémy vnitřní, neboli intrapsychické. Případový pracovník musí mít přehled o nabízených formách pomoci konkrétnímu klientovi, musí mít přehled o nabídce různých institucí poskytujících sociální služby. Spolupráce s těmito institucemi je nezbytná pro úspěšnou sociální intervenci.

2.2 Terénní sociální práce

Specifikem terénní sociální práce je působení sociálního pracovníka v přirozeném prostředí klienta. Setkávání s klientem v jeho přirozeném prostředí pomáhá sociálnímu pracovníkovi lépe poznat prostředí, ve kterém klient žije. Také umožňuje lépe poznat klientovo chování a reakce v určitých situacích. V přirozeném prostředí je jednodušší navázat spolupráci s rodinou klienta, příp. se širším sociálním prostředím. Kontakty v přirozeném prostředí dodávají klientovi pocit jistoty a bezpečí. Pro navázání žádoucí spolupráce je tento aspekt nesmírně důležitý. V přirozeném prostředí se klient sociálnímu pracovníkovi často více otevře a lépe spolupracuje. Někteří klienti už z principu odmítají návštěvy pracovníka na jeho pracovišti. Mnohdy je jim nepříjemná už jen představa návštěvy určité instituce.

Mnohdy nemají o existenci určité formy pomoci ani ponětí. Podobně jako u případové sociální práce je smyslem terénní sociální práce především aktivizace klienta k využití jeho přirozených sociálních zdrojů. (Nedělníková, 2007, s. 13)

2.3 Vyhodnocování situace dítěte a jeho rodiny

Od 1.1.2013 je účinná novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ze které vyplývá povinnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí vyhodnocovat situaci dítěte. Tuto povinnost upravuje § 10 ods. 3 zmiňovaného zákona. „Obecní úřad obce s rozšířenou působností je povinen pravidelně vyhodnocovat situaci dítěte a jeho rodiny, a to zejména z hlediska posouzení, zda se jedná o dítě uvedené v § 6, podle druhu a rozsahu opatření nezbytných k ochraně dítěte, a poskytovat pomoc rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte.“ Dále je „obecní úřad obce s rozšířenou působností povinen zpracovat na základě vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny podle písmene c) individuální plán ochrany dítěte, který vymezuje příčiny ohrožení dítěte, stanoví opatření k zajištění ochrany dítěte, k poskytnutí pomoci rodině ohroženého dítěte a k posílení funkcí rodiny a stanoví časový plán pro provádění těchto opatření, a to ve spolupráci s rodiči nebo jinou osobou odpovědnou za výchovu dítěte, dítětem a odborníky, kteří se podílejí na řešení problému dítěte a jeho rodiny.“

Oblast sociálně-právní ochrany dětí prochází nyní komplexní reformou, která má za cíl transformovat zejména systém péče o ohrožené děti. Smysl transformace je ten, aby byly řádně naplňovány potřeby dítěte a zároveň bylo především zachováno právo dítěte na péči nebo alespoň co nejintenzivnější kontakt se svojí rodinou. Kromě rozvoje sítě sociálních služeb, podpory náhradní rodinné péče je třeba také sjednotit práci orgánů sociálně-právní ochrany dětí. Základními nástroji těchto změn je vyhodnocování situace dítěte a individuální plánování. (Manuál implementace vyhodnocování situace dítěte a rodiny a tvorby individuálního plánu ochrany dítěte, 2014, s. 5)

Vyhodnocování potřeb dítěte a rodiny a následné plánování další práce s rodinou je v současnosti jednou z metod sociální práce s rodinou a dětmi. Smyslem vyhodnocování potřeb dítěte je zjišťování, seřazení a utřídění informací o dítěti a jeho rodině a následné využití těchto informací k další práci s rodinou. Zjištěné informace pomáhají zefektivnit sociální práci s rodinou. Představují lepší orientaci v případě a získání komplexního pohledu na situaci dítěte a jeho rodiny. Vyhodnocování dále pomáhá identifikovat možný

zdroj rizik a problémů, které mohou narušit základní funkci rodiny. (Racek, Solařová a Svobodová, 2014, s. 5)

Zjišťované informace lze rozdělit do 3 základních oblastí:

1. **Vyhodnocování situace dítěte** – je zjišťování všech dostupných informací o dítěti, základní identifikační údaje o dítěti a jeho rodině, informace o zdravotním stavu, o průběhu vzdělávání. Posouzení potencionálních rizik, kterými je dítě ohroženo. Velmi důležitá je identifikace individuálních potřeb dítěte a další důležitých aspektů ovlivňujících situaci a vývoj dítěte.
2. **Vyhodnocování situace rodiny** – je zjišťování všech dostupných informací o rodinném prostředí dítěte. O jeho rodičích, sourozencích, příp. dalších příbuzných. Dále jsou to informace o finančním zajištění rodiny, o bytových podmínkách, o vztazích mezi rodiči a dětmi. Zjišťování možných rizik, kterým je rodina vystavena a jejich analýza. V této kapitole jsou dále mapovány výchovné předpoklady rodičů.
3. **Vyhodnocování širšího prostředí rodiny** – zjišťování možností v širší rodině, analýza vztahů v rodině, finanční a sociální možnosti. Mapuje i širší sociální prostředí rodiny a využití jejich potenciálu pro konkrétní rodinu. (Manuál implementace vyhodnocování situace dítěte, 2014, s. 8)

Vyhodnocení situace dítěte lze rozdělit do 2 fází. V právní fázi dochází k tzv. předběžnému vyhodnocení, jehož cílem je zmapování aktuální situace dítěte a posouzení možné míry ohrožení. Toto předběžné vyhodnocení by mělo trvat od 24 hodin do 10 dnů. Tato fáze má za úkol určit míru ohrožení dítěte a případné zvážení dalšího postupu a neodkladných úkonů směřujících k ochraně dítěte. (Pémová a Ptáček, 2012, s. 62) Po vyhodnocení situace dítěte a rodiny je nutné nejdříve zvážit míru ohrožení pro dítě. Pokud sociální pracovník zkonstatuje, že míra ohrožení je pro dítě středně vysoká až vysoká, vyžaduje tato situace posouzení dalšími odborníky. Sociální pracovník poté svolá případovou konferenci. Pokud je míra ohrožení dítěte nízká, je nutné zintenzivnit, příp. okamžitě zahájit individuální sociální práci s rodinou a dítětem. (Bechyňová, 2008, s. 131)

Výsledkem podrobného vyhodnocení situace dítěte a rodiny je sestavení „individuálního plánu ochrany dítěte“ tzv. IPODU. Ten je sestaven ve spolupráci sociálního pracovníka, rodičů, příp. dítěte a dalších odborníků, kteří jsou do řešení situace rodiny zainteresovaní. Po vyhodnocení situace a stanovení plánu ochrany nastává nejdůležitější část

vyhodnocování, celého procesu a tím je naplňování cílů stanovených v IPODu. Již při sestavování IPODu je nutné zmínit, kdy bude plán přehodnocen. (Racek, Solařová a Svobodová, 2014, s. 11)

2.4 Standardy kvality v sociálně-právní ochraně dětí

Standardy kvality se v sociální oblasti u nás objevily poprvé v sociálních službách. Upraveny jsou v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Dle Matouška (2007, s. 125) je smyslem standardizace zkvalitnění poskytovaných služeb. Na úseku SPO jde o faktické zvyšování kvality poskytované sociálně-právní ochrany a sjednocení postupu jednotlivých orgánů v této oblasti. Kvalitu poskytovaných služeb je možné prověřovat díky předem definovaným měřitelným parametrům. Tyto parametry by měly být definovány vždy pro jednotlivé typy služeb. Na sestavování standardů by se měli podílet poskytovatelé, zřizovatelé i uživatelé. Kvalitu služeb prověřují k tomu proškolení inspektoři.

Novela zákona č. 359/1999 Sb. o SPO účinná od 1. 1. 2013 ukládá orgánům SPO, ZDVOPu a pověřeným osobám se při výkonu SPO řídit standardy kvality SPO. Zmiňovaná povinnost je stanovena v § 9 zmiňovaného zákona. Podobně jako standardy kvality v sociálních službách je cílem standardů kvality v sociálně-právní ochraně dětí především sjednocení pracovních postupů orgánů SPO a zvyšování kvality poskytovaných služeb.

Standardy kvality sociálně-právní ochrany obsahují dle § 9 zákona č. 359/1999 Sb.:

- a) *principy a bodové hodnocení výkonu sociálně-právní ochrany,*
- b) *standardy sociální práce s klientem,*
- c) *standardy personálního a organizačního zajištění výkonu sociálně-právní ochrany,*
- d) *technicko-provozní zajištění sociálně-právní ochrany.*

Tyto 4 oblasti jsou dále rozčleněny do 14 konkrétních standardů.

Standard č. 1 – místní a časová dostupnost

Tento standard konkretizuje výkon SPO v určité spádové oblasti a v určitém čase, kterým je především pracovní týden. Ve dnech pracovního klidu, o svátcích a po pracovní době jsou neodkladné úkony činěny v rámci pracovní pohotovosti. Smyslem je zajištění stejného

rozsahu výkon SPO na celém území správního obvodu a zajištění zastupitelnosti jednotlivých zaměstnanců.

Standard č. 2 – prostředí a podmínky

Standard č. 2 konkretizuje, jaké zázemí, pracovní prostředí a podmínky musí orgán sociálně-právní ochrany mít pro výkon SPO k dispozici. Zejména s ohledem na cílovou skupinu. Jedná se zejména o dostatečné materiální vybavení, odpovídající hygienické zázemí a pracovní podmínky. Dále je povinen vytvořit odpovídající zázemí pro cílovou skupinu, tj. pro děti.

Standard č. 3 – informovanost o výkonu sociálně-právní ochrany

Orgán SPO je povinen zveřejnit a zpřístupnit informace o výkonu sociálně-právní ochrany, které budou srozumitelné zejména cílové skupině. Dále musí umožnit přístup k informacím o vnitřních pravidlech a postupech naplňujících standardy kvality v SPO.

Standard č. 4 – personální zabezpečení výkonu sociálně-právní ochrany dětí

Orgán SPO musí mít zpracovanou organizační strukturu, počet zaměstnanců a pracovní náplň jednotlivých pracovníků. K jednotlivým pracovním pozicím má vnitřním předpisem stanovena jednotlivá oprávnění a povinnosti vztahující se k určité pracovní pozici. Počet pracovníků je přiměřen velikosti správního obvodu a náročnosti výkonu SPO.

Standard č. 5 – přijímání a zaškolování

Orgán SPO má pro přijímání nových pracovníků zpracován vnitřní předpis. Zaměstnanci orgánu SPO musí splňovat kvalifikační předpoklady pro výkon sociálního pracovníka dle zákona o sociálních službách. Musí složit zkoušku zvláštní odborné způsobilosti. Nové zaměstnance musí řádně proškolit. Dále stanoví, zda na svém pracovišti umožní studentům nebo jiným fyzickým osobám a za jakých podmínek.

Standard č. 6 – profesní rozvoj zaměstnanců

Jednotliví pracovníci orgánu sociálně-právní ochrany dětí jsou pravidelně hodnoceni vedoucím pracovníkem. Hodnocení má především za cíl stanovení, vývoj a naplňování osobnostních cílů a zvyšování další odborné kvalifikace. Každý zaměstnanec orgánu sociálně-právní ochrany dětí má zpracovaný individuální plán dalšího vzdělávání. Toto

vzdělávání absolvuje každý zaměstnanec v rozsahu min. 6 kalendářních dnů v roce. Kurzy musí být akreditované Ministerstvem práce a sociálních věcí a smyslem účasti na těchto kurzech je především zvyšování odborné kvalifikace pracovníka. Vnitřním předpisem má orgán sociálně-právní ochrany dětí zpracován systém finančního ohodnocení jednotlivých pracovníků. Pracovníci orgánu sociálně-právní ochrany dětí se účastní supervize.

Standard č. 7 – prevence

Orgán sociálně-právní ochrany dětí ve svém správním obvodu vyhledává a koordinuje péči o ohrožené děti. V rámci preventivních aktivit spolupracuje s dalšími subjekty.

Standard č. 8 – přijetí oznámení, posouzení naléhavosti a přidělení případu

Standard č. 8 má za úkol sjednotit postup při přidělování případu a vyhodnocení jeho naléhavosti. Po přidělení případu řídí konkrétní pracovník výkon SPO v daném případě. Zároveň tento standard stanoví max. počet rodin, se kterými může soc. pracovník pracovat.

Standard č. 9 – jednání, vyhodnocování a individuální plán ochrany dítěte

V tomto standardu jsou blíže zmíněny základní principy výkonu sociálně-právní ochrany dětí, kterými jsou zejména individuální přístup ke klientovi, podpora samostatnosti klienta, motivace k péči o dítě, dodržování lidských práv a svobod, podpora kontaktu s přirozeným sociálním prostředím a informovanost klienta o postupu orgánu sociálně-právní ochrany dětí. U všech případů provádí orgán SPO vyhodnocování. Sestavuje individuální plán ochrany dítěte, pravidelně jej přehodnocuje a uzavírá. Má dojednané služby pro komunikaci s klienty se specifickými potřebami.

Standard č. 10 – pravidelná kontrola případů

Standard č. 10 zakotvuje povinnost pravidelné kontroly případů, kterou provádí nadřízený pracovníka. Smyslem kontroly je odhalení nedostatků příp. chyb a dále sjednocení postupů při kontrole.

Standard č. 11 – rizikové a nouzové situace

Dle tohoto standardu musí být zaměstnanci připraveni na nouzové a rizikové situace. Musí vědět, jak v těchto situacích postupovat a reagovat. Smyslem je zvýšení bezpečnosti zaměstnanců i klientů. Lepší připravenost pracovníků v nepředvídatelných situacích. Za rizikovou považujeme situaci, která představuje ohrožení zdraví, života, či poškození majetku (např. fyzické napadení zaměstnance, zranění zaměstnance domácím zvířetem,

klient pod vlivem drog či alkoholu apod.). Za nouzovou považujeme situaci, při které může dojít k omezení výkonu SPO z důvodu nenadálé situace (např. pracovní neschopnost více zaměstnanců najednou, povodeň, porucha automobilu apod.).

Standard č. 12 – dokumentace o výkonu SPO

Obsah tohoto standardu předně upravuje Směrnice Ministerstva práce a sociálních věcí o stanovení rozsahu evidence dětí a obsahu vedené spisové dokumentace o dětech vedené orgány SPO. Záznamy ve spisové dokumentaci, které zpracovává zaměstnanec, musí být srozumitelné. Jedná se zejména o záznamy ze schůzek, ze šetření, z rozhovorů s rodiči, z pohovorů s dětmi. Doručené zprávy z jiných zdrojů – tj. od lékařů, ze škol a dalších institucí se do spisu založí tak, jak byly doručeny.

Standard č. 13 – vyřizování a podávání stížností

Orgán SPO má stanovena pravidla pro podávání, vyřizování a evidování stížností. Cílem tohoto standardu je zvýšení kvality práce ze strany orgánu SPO a ochrana klienta před možným neodborným postupem orgánu SPO. Orgán SPO musí zejména stanovit, jaké podání je stížnost považováno, kdo je oprávněn stížnost podat, jak bude stížnost vyřízena, evidována, jak bude klient o vyřízení stížnosti informován.

Standard č. 14 – návaznost výkonu sociálně-právní ochrany na další subjekty

Orgán SPO zprostředkovává a doporučuje klientům další služby fyzických a právnických osob dle aktuální potřeby klienta. Pracovníci orgánu SPO mají přehled o dostupných službách, které klientům poskytují pomoc. Služby doporučuje zejména s ohledem na individuální plán ochrany dítěte. V tomto standardu je dále uložena orgánu SPO povinnost pomoci dětem starším 16-ti let umístěným v ústavní výchově nebo v náhradní rodinné péči v přípravě na samostatný život. Jedná se zejména o pomoc v těchto oblastech: příprava na budoucí povolání, zaměstnání, pomoc při hospodaření s financemi, při vedení domácnosti, informovanost o poskytovaných příspěvcích ze systému dávek SSP a HN, dále poskytnutí poradenství v oblasti sexuality, rodičovství a partnerství. (Manuál implementace standardů kvality sociálně-právní ochrany dětí, 2014, s. 5 - 87)

2.5 Případová konference

Případová konference je podle Bechyňové (2008, s. 24) plánované, koordinované a společné setkání rodiny, klienta a všech, kteří pro něj představují, nebo mohou představovat podpůrnou síť. Jedná se o nástroj pomoci dítěti a jeho rodině, jehož smyslem je komplexní vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny. Dále za přispění odborníků, kteří jsou s rodinou v kontaktu, vytvořit plán činností a cíle, kterých je třeba dosáhnout. Případová konference propojuje činnosti ze strany odborníků a zároveň mobilizuje aktivitu a možnosti na straně rodiny. Smyslem případové konference je společně s dítětem a jeho rodiči pojmenovat příčiny současného nežádoucího stavu a naplánovat řešení. (Bechyňová, 2008, s. 24). Přispění odborníků, kteří s rodinou v minulosti pracovali, má velký význam, neboť jsou seznámeni s celkovou rodinnou situací, znají historii rodiny, mají odstup, znají dynamiku rodiny, její silné a slabé stránky. Oproti tomu je úloha odborníků, kteří s rodinou teprve začínají pracovat, důležitá z hlediska prevence.

Při plánování další pomoci rodině hraje velmi důležitou roli tzv. sociální síť rodiny, kterou většinou představují známí rodiny a širší rodina. Podle Matouška (2003, s. 84) je schopnost rodiny vychovávat děti a vyrovnávat se s těžkostmi závislá na napojení rodiny na sociální okolí a na vazbách v širší rodině. Přičemž v určitých obtížných chvílích pomáhá tato síť rodině se lépe vypořádat s náročnou situací.

Cílů případové konference je několik. Primárně je třeba zareagovat na vzniklou ohrožující situaci ve vztahu k dítěti a jeho rodině. Dále je nutné vyhodnotit situaci dítěte s cílem zjistit co nejdříve možné řešení, aktivizovat rodinu, vytvářet podpůrnou síť a koordinovat případ. (Manuál k případovým konferencím, 2011, s. 9)

Pokud má být výsledek případové konference co nejefektivnější, je nutné se řídit několika principy. Předně je nutné mít na paměti zájem dítěte. Každý případ je nutno posuzovat zcela individuálně. Při plánování dalšího postupu je nutno vycházet z aktuální situace rodiny a jejích možností. Zachování objektivity, důvěrnosti, diskrétnosti, efektivnosti musí být samozřejmostí. Při jakékoliv práci s rodinou je třeba spolupráce. (Manuál k případovým konferencím, 2011, s. 9)

2.6 Sanace rodiny

Na úvod této kapitoly by bylo vhodné aspoň krátce se zmínit o tom, co rodina představuje a jak by měla fungovat. Rodina představuje zcela unikátní a nenahraditelnou instituci každé společnosti. Fungující rodina vytváří pro dítě stabilní a chráněné prostředí, předurčuje jeho vývoj, vybavuje ho potřebnými dovednostmi, vystavuje ho určitým typům konfliktů a podpory. V rodině se dítě učí veškerým sociálním dovednostem. Rodina má nezastupitelnou roli ve vývoji dítěte. Na osudu a vývoji dětí jsou rodiče zpravidla velmi vysoce citově zaangażovaní. To dělá z rodiny jedinečnou, ničím nenahraditelnou instituci. Matoušek (2003, s. 9). Pokud o rodině mluvíme, představujeme si často úplnou rodinu, tedy otce, matku a děti. V současné době ovšem tento model rodiny představuje asi jednu třetinu všech rodin. Podle Matouška (2003, s. 9) umožňuje rodina jedinci, aby v ní našel oporu, ztotožnění a zároveň mu dává svobodu k utváření a zachování vlastní osobní odlišnosti. To vše za předpokladu, že se jedná o fungující rodinu. V opačných případech mohou být děti vystaveny týrání, zneužívání či zanedbávání. (Novotná 1999, in Tomeš 2010, s. 249) V těchto případech přichází na řadu sociálně-právní ochrana dětí a sociální pomoc týraným, zneužívaným a zanedbávaným dětem.

„Sanace rodiny je soubor opatření sociálně-právní ochrany, sociálních služeb a dalších opatření a programů, které jsou poskytovány nebo ukládány převážně rodičům dítěte nebo dítěti, jehož sociální, biologický a psychologický vývoj je ohrožen. Základním principem sanace rodiny je podpora dítěte prostřednictvím jeho rodiny.“ (Bechyňová a Konvičková, 2008, s. 18)

Podle Bechyňové a Konvičkové (2008, s. 18) je smyslem sanace předcházení, eliminování a zmírňování příčin ohrožení dítěte. Jde především o poskytnutí potřebné pomoci a podpory rodině, aby se minimalizovaly případné dopady psychického a fyzického ohrožení vývoje dítěte. Sanace rodiny by měla vždy přicházet jako první volba v případech, kdy se v rodině objevuje nějaká patologie. Pod pojmem sanace rodiny si můžeme především představit podporu dítěte prostřednictvím jeho rodiny. Za sanaci rodiny jsou považovány různé druhy aktivit a metod práce zaměřené na pomoc rodině.

Podle Matouška a Pazlarové (2014, s. 13) jsou za podporu rodin považovány takové programy, které mají napomáhat všem členům rodiny k naplňování jejich potřeb. Podpora v tomto pojetí se nezabývá jen potřebami dítěte, ale i dospělými.

Při sanování rodiny je vhodné mít dopředu zpracovaný plán sanace (Bechyňová a Konvičková, 2011, s. 19), který většinou obsahuje cílový stav rodiny, celkový časový úsek sanace, minimální časový úsek, po kterém budou vyhodnoceny dílčí kroky sanace a ještě jsou určeny znaky, podle kterých bude hodnocena efektivita sanace. Pro to, aby byla sanace co nejúspěšnější, je třeba mít na zřeteli několik faktorů, které celý proces zásadně ovlivňují. Jedná se o faktory na straně rodiny – dysfunkce v původní rodině, nízké vzdělání, kriminální minulost, dluhy, alkohol, drogy či jiné závislosti, nezaměstnanost, problémy s bydlením apod. V takových rodinách se nepříznivý model chování a fungování rodiny předává dalším generacím, které pak prohlubují dopad na kvalitu života dětí a dalších generací. Dalšími zásadními jsou faktory prostředí, ve kterém rodina žije. Rodina se pohybuje v určité komunitě, sociálním prostředí a kontextu dalších okolností, které ovlivňují její fungování. Toto širší prostředí je nutné pochopit a znát jeho zákonitosti, abychom v rámci sanace dokázali z tohoto prostředí vytěžit maximum. Na druhou stranu je nutné umět předcházet rizikům, které toto prostředí může představovat. Pro úspěšnou sanaci je nutné znát a posoudit aktuální situaci rodiny – jaké jsou vztahy v rodině, aktuální stav a vývoj dítěte, fyzické zdraví dítěte, kvalitu vztahů v rodině, zásahy do rodiny ze strany soudu apod. Opatření v rámci sanace rodiny by měly postihovat nejen zajištění základního chodu rodiny a domácnosti, ale měly by se zaměřovat i na naplňování rodičovské role.

Před zahájením sanace rodiny je nutno posoudit, zda se jedná o rodinu vhodnou k sanaci či nikoliv. V rodinách, kde je možné sanaci provádět, se většinou objevují znaky zanedbávání dítěte. Jsou to často rodiče, kteří byli sami v dětství ohroženi zanedbáváním. V rodině je ohrožen psychický, fyzický a sociální vývoj dítěte. Dítě bylo umístěno v zařízení pro výkon ústavní výchovy, ať už dobrovolně či nedobrovolně. Nebo byla ústavní výchova u takového dítěte zrušena. A dále v situacích, kdy bylo dítě umístěno do pěstounské péče na přechodnou dobu. Sanace nemůže probíhat v rodinách, kde je dítě vystaveno obzvláště krutému zacházení ze strany rodičů a znalci nedoporučují jeho návrat do rodiny. Dále v rodinách, kde je prokázáno, že rodiče nemají k dítěti žádnou citovou vazbu. Dále v rodinách rodičů, kteří jsou závislí na alkoholu a drogách. (Sanace je spolupráce, metodická doporučení, 2011, s. 37)

Průběh sanace rodiny je nutné pravidelně vyhodnocovat. Smyslem tohoto vyhodnocení není jen kontrola naplňování sanačního plánu. Jde především o poskytnutí zpětné vazby

rodičům, motivace k dalším změnám, podpora, plánování, práce s časem. Výstupem vyhodnocování je zpravidla zpracování individuálního plánu práce s rodinou na další období. (Sanace je spolupráce, metodická doporučení, 2011, s. 14)

3 CÍLOVÉ SKUPINY

Cílovou skupinou, na kterou jsou činnosti OSPOD zaměřeny, jsou primárně nezletilé děti a jejich rodiny. Nejčastěji jsou na OSPOD činnosti rozděleny na terénní pracovníky, kuratele a agendu náhradní rodinné péče. Dle velikosti oddělení OSPOD se těmito činnostmi zabývá různý počet pracovníků. Cílovou skupinou pracovníků OSPOD jsou zejména problémové rodiny, dysfunkční rodiny, rodiny, kde dochází mezi rodiči k domácímu násilí, rodiny, kde je nad výchovou dětí stanoven soudní dohled, rodiny s výchovnými problémy dětí. V následující kapitole budou zmíněny problémy, se kterými se na OSPOD pracovníci nejčastěji potýkají.

3.1 Rodina a rozvod

Úprava rodičovské odpovědnosti k nezletilým dětem je nejčastější důvod, pro který je OSPOD jmenován opatrovníkem dítěte. Před samotným rozvodem musí rodiče nejdříve podat soudu návrh na úpravu rodičovské odpovědnosti. Zjednodušeně řečeno, soud rozhoduje o tom, u kterého z rodičů bude dítě žít a jaké výživné je druhý rodič povinen na dítě hradit. Soud v takovém případě jmenuje dítěti opatrovníka. Občanský zákoník č. 89/2012 v § 943 uvádí, že soud jmenuje dítěti opatrovníka zejména tehdy, pokud by mohl být zájem rodiče v kolizi se zájmem dítěte, příp. pokud rodiče zájmy dětí nehájí řádně nebo stanoví-li tak zákon. Výkon této funkce především spočívá ve zjišťování aktuálních poměrů rodiny, prošetření sociálních, výchovných a majetkových poměrů rodiče a zjištění názoru dítěte (samozřejmě s přihlédnutím k věku dítěte). Mnohdy jsou rodiče na úpravě rodičovské odpovědnosti dohodnuti a v takovém případě žádají soud o schválení jejich dohody. Pokud není dohoda v rozporu se zájmem dítěte, soud ji schválí. Pokud rodiče dohodnuti nejsou a oba žádají svěřeni dítěte do jejich výchovy, musí terénní pracovník situaci prošetřit důkladněji a hledat zájem dítěte. Dle Potheho (1999, s. 50) mohou být tahanice rodičů o děti často zdrojem psychického týrání dětí. Rodiče jsou často přesvědčeni o tom, že druhý rodič „nemá právo“ na dítě, neboť prvnímu rodiči ublížil a způsobil mu již dost zlého. Dítě je v takových případech uvrženo do konfliktu rodičů, kterému často vůbec nerozumí.

3.2 Rodina a náhradní rodinná péče

V životě dítěte či rodiny může nastat situace, kdy je nutné z nějakého důvodu zprostředkovat náhradní rodinnou péči. Na tomto úseku spočívá funkce OSPOD zejména v přijímání žádostí o zprostředkování náhradní rodinné péče a nahlašování dítěte vhodného ke zprostředkování náhradní rodinné péče. Při prvokontaktu se žadateli o náhradní rodinnou péči je nutné nejdříve zjistit, o jakou formu náhradní rodinné péče mají vůbec zájem. V minulosti se na OSPOD obraceli převážně žadatelé o osvojení nebo pěstounskou péči. Po novele zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí přibylo žadatelů o pěstounskou péči na přechodnou dobu. Toto je způsobeno zejména větší informovaností veřejnosti o této formě náhradní rodinné péče.

Po přijetí žádostí o náhradní rodinnou péči je nutné získat co největší množství informací o žadateli či žadatelích. Sociální pracovnice prověřuje sociální poměry žadatelů, jejich rodinné zázemí, zdravotní stav, finanční a příjmové poměry, bytové poměry, rodinnou historii, zázemí a zejména motivaci k dané formě náhradní rodinné péče. K žádosti je nutné doložit také potvrzení o státním občanství a opis z rejstříku trestu. Součástí dokumentace, která se později zasílá na příslušný krajský úřad, jsou také aktuální fotografie žadatele a jeho rodiny. Pokud má žadatel či žadatelé vlastní děti, je třeba získat také jejich stanovisko. Po získání potřebných dokumentů a informací je dokumentace zkompletována a odeslána na krajský úřad, který provádí samotné zprostředkování náhradní rodinné péče. Před případným zprostředkováním prochází žadatelé procesem posouzení. Výsledkem tohoto procesu může být zařazení do evidence žadatelů o zprostředkování náhradní rodinné péče. Zařazení do této evidence ještě neznamená, že se rodina dítěte opravdu dočká.

V případě, kdy je třeba nahlásit dítě krajskému úřadu ke zprostředkování, je postup obecního úřadu následující. Obecní úřad obce s rozšířenou působností založí spisovou dokumentaci dítěti pro účely zprostředkování náhradní rodinné péče na základě vyhodnocení situace dítěte a na základě individuálního plánu. Orgán sociálně-právní ochrany dětí zašle neprodleně krajskému úřadu dokumentaci dítěte, která obsahuje co největší množství informací o dítěti, včetně jeho nejaktuálnější fotografie. Jedná se zejména o osobní údaje dítěte, informace o zdravotním stavu dítěte, doklad o státním občanství, individuální plány ochrany dítěte, vyhodnocení jeho situace, zprávu o rodinných poměrech dítěte a jeho aktuální situaci. Krajský úřad na základě zjištěných informací rozhodne, jaká forma náhradní rodinné péče je pro dítě vhodná a mezi žadateli začne

vyhledávat vhodnou rodinu. Obecní úřad je po dobu zprostředkování s krajským úřadem v kontaktu a vzájemně se informují o aktuální situaci kolem dítěte či zprostředkování. Jakmile je vhodná rodina vytipována, musí být sociální pracovnice připravena pomoci při příchodu dítěte do nové rodiny.

3.3 Rodina a zanedbávání dítěte

Podle Bechyňové a Konvičkové (2008, s. 35) je zanedbávání považováno za součást syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte - syndrom CAN. Jde pravděpodobně o nejčastější formu špatného zacházení s dětmi v rodinách. Za zanedbávání se považují veškeré aktivity vědomé či nevědomé, které směřují od dospělého k dítěti a jejichž následkem dochází k vážnému poškození zdraví či zdravého vývoje dítěte. Zanedbávání může mít pro dítě negativní vliv v oblastech emočního vývoje, sociálního vývoje, psychického i zdravotního vývoje. Zanedbávání je mnohdy velmi těžko odhalitelné. V mnohých případech takto rodiče "konají" nevědomky. Takový stav může být chápán jako pasivní forma zanedbávání. Jedná se o situaci, kdy rodiče nejsou schopni adekvátně reagovat na potřeby dítěte, nevšímají si projevů dítěte, které jim něco signalizuje, jsou vůči dítěti necitliví. V takových rodinách je situace často řešena podáním návrhu na soudní dohled. Soudní dohled je institut ochrany dítěte. Pokud je situace dítěte vyhodnocena jako ohrožující, může OSPOD podat návrh na stanovení soudního dohledu. O soudním dohledu rozhoduje soud rozsudkem. Výchova dětí a péče ze strany rodičů je pak pravidelně sledována ze strany OSPOD. Situaci kolem dítěte dále prověřuje u institucí, které dítě navštěvuje - škola, mateřská školka, lékař a podává pravidelné zprávy soudu.

3.4 Rodina a výchovné problémy dítěte

Výchovné problémy u dětí nejčastěji spadají do agendy kurátora pro mládež. Kurátor nejčastěji pracuje s mládeží ve věku 12 – 18 let. Často radu kurátora vyhledají sami rodiče, jindy pomoc vyhledají na základě doporučení jiné instituce. Na řešení konkrétního případu spolupracuje nejčastěji se školami, středisky výchovné péče, probační a mediační službou, příp. dalšími zařízeními, které se zaměřují na práci s mládeží. Často řešeným problémem je záškoláctví. Problém je nejdříve řešen se zákonnými zástupci dítěte na půdě školy. Pokud nedojde k nápravě, obrátí se škola se žádostí o pomoc na kurátora, který s rodinou naváže spolupráci. Kurátor dále pracuje s mládeží, která je ohrožena závislostmi na drogách či

alkoholu, prostitucí, dopouští se trestné činnosti, útěků od rodičů, páchá opakovaně přestupky. Zde je třeba uvést, že kurátor začne často s mládeží pracovat až v momentě, kdy se objeví nějaký problém. Může se mnohdy jednat o reakci mladistvého na situaci v rodině. Mnohdy v problematickém prostředí setrvává delší dobu a jeho „neadekvátní“ chování je jen snahou na sebe upozornit. Práce s dětmi v tomto věku vyžaduje individuální přístup a citlivé posouzení situace. Rozhodně nelze očekávat, že k pozitivním změnám dojde ihned. Proces změny je dlouhodobý a velmi pozvolný.

Současná společnost dle Matouška a spol. (2005, s. 268) často užívá pojem riziková mládež. Jedná se o zcela novodobý termín. Na vzniku tohoto fenoménu se podílela celá řada faktorů. Za nejvýznamnější lze považovat oslabení funkcí rodiny, která již mnohdy neplní svůj účel, je nestabilní, děti v ní často prožívají silná traumata spojená např. s rozvodem rodičů. Často pak zůstávají ve výchově jednoho rodiče a ten na výchovu nemusí stačit. Nezanedbatelný je vliv masmédií, změna trávení volného času, menší vliv rodiny na výchovu potomků a celkově menší sociální kontrola ve společnosti.

3.5 Rodina a domácí násilí

Za domácí násilí označujeme všechny formy fyzického, psychického a sexuálního týrání ve všech druzích blízkých vztahů. Charakteristické pro domácí násilí je jeho opakování, dlouhodobost, stupňování a neustálá přítomnost. Jde o takové chování, kdy jedna osoba nutí jinou osobu k určitému chování a tuto osobu ovládá. Nejčastěji jsou oběťmi domácího násilí ženy, děti a senioři. Domácí násilí má často podobu fyzických útoků, psychického utlačování, zesměšňování, urážení, kritizování, ekonomického vydírání, omezování osobní svobody atd. Zákeřnost tohoto jevu tkví především v jeho těžké odhalitelnosti. Mimo rodinu násilník často působí jako velmi tolerantní a pozorný člověk. V mnohých případech nemusí oběť na počátku vztahu vůbec tušit, že partner má sklony k násilí. Mnohdy se sklony k násilí projeví až v určitých zátěžových situacích, kterým není schopen čelit (nemoc, nezaměstnanost, nedostatek peněz, narození dítěte). Mnohé oběti si uvědomují, že se partner chová agresivně, ale nejsou schopny z různých důvodů soužití s ním ukončit. Může se jednat o důvody ekonomické, kdy oběť je finančně závislá na partnerovy, nemá kam jít, nemá vlastní bydlení, má obavy z budoucnosti, obavy z reakce partnera na její rozhodnutí, nízké sebevědomí. (Matoušek, 2005, s. 228, 233)

Pomoc obětem domácího násilí bychom mohli rozčlenit do 3 oblastí. Materiální pomoc – pomoc při řešení otázky bydlení, péče o děti, přístup k potřebným službám. Dále se jedná o psychickou podporu oběti – podpora ze strany sociálního pracovníka, pomoc při získávání ztraceného sebevědomí, v těžších případech psychoterapie ze strany odborníka. Poslední oblastí je právní pomoc – pomoc při vyřizování dávek státní sociální podpory, hmotné nouze, úprava rodičovské odpovědnosti, rozvod. V závažnějších případech domácího násilí může být agresor trestně stíhán. (Matoušek, 2005, s. 240) Při práci s oběťmi je třeba citlivého přístupu, odpovídající komunikace, poskytnutí informací, odhad dalšího vývoje, odhad zdravotních rizik pro oběť, příp. děti, podrobné dokumentování případu.

4 DEFINICE POJMU „POSTOJ“

„Postoj je psychologický hodnotící vztah, resp. pohotovost hodnotit, případně vyjadřovat hodnocení nějakého objektu, jímž může být cokoli (věc, bytost, idea, událost atd.)“ Hodnocením přiřazujeme hodnocenému určité hodnoty a kvality (pozitivní, negativní, neutrální). Rozlišujeme postoje centrální a periferní. Centrální se týkají zásadních objektů, které v životě jedince mají velký význam (např. manželství, rodina, náboženství...). Postoje k nim se mění velmi málo a jen velmi těžko. Pokud už k jejich změně dojde, jedná se často o velmi zásadní změnu postoje, dalo by se říct až radikální změnu. Periferní se týkají méně významných témat a objektů v životě jedince. Slovy vyjádřený postoj se označuje jako mínění či názor.“ (Universum, všeobecná encyklopedie, 2001, s. 435)

„Mít vůči něčemu postoj znamená zaujmout vůči nějakému objektu, jímž může být cokoli (věc, idea, událost, bytost atd.), hodnotící stanovisko. V duchu tohoto pojetí jsme označili postoje jako hodnotící vztahy.“ (Nakonečný, 1999, s. 131)

4.1 Dělení postojů

Obecně bychom mohli postoje dělit na 2 základní skupiny - centrální a periferní. Centrální postoje jsou takové, které se týkají velmi významných objektů pro jedince (např. rodina, zaměstnání, láska, sex, přátelství, svoboda atd.). Periferní postoje se týkají méně významných objektů, přičemž významnost těchto objektů je velmi subjektivní. Co je důležité pro jednoho, nemusí být vůbec podstatné pro jiného. Hodnotících vztahů má člověk velké množství a ty dohromady tvoří určitý systém postojů. Tyto jsou mezi sebou různě propojené. (Nakonečný, 1999, s. 137) Z uvedeného lze předpokládat, že zkoumané postoje vůči OSPOD by mohly být zařazeny do kategorie periferních postojů. Zda se jedná o pozitivní či negativní postoj je závislé na zkušenosti, kterou jedinec v dané oblasti učiní.

4.2 Utváření postojů

Utváření postojů je produktem učení a zkušeností, na základě kterých si vytváříme určité hodnoty. Hodnotová orientace se utváří od raného dětství, v průběhu prvotní socializace člověka, kdy se člověk začíná seznamovat s hodnotami, které jsou typické pro jeho sociální prostředí. Utváření postojů ovlivňují dvě roviny. Společensko-normativní rovina, tzn. co je dobré a špatné z hlediska sociálního prostředí a subjektivní rovina, tzn. co je dobré a špatné

z hlediska vlastní zkušenosti člověka. Postoje jsou ovlivněny velkým množstvím vnějších stimulů. Vyvíjí se jako důsledky určitých zkušeností. Pokud jedinec opakovaně na určitý stimul reaguje stejným způsobem, máme za to, že si vytváří k danému určitý postoj. Příznivé postoje se rozvíjí k věcem a lidem, které uspokojují potřeby jedince. V opačném případě se vytváří negativní postoje. (Nakonečný, 1999, s. 146)

Postoje zahrnují určitý vztah objektu a subjektu. Objekty v tomto podání jsou věci, osoby, skupiny, instituce, ideje a další. Tyto vztahy se vyvíjejí ze vzájemné interakce subjektu a vnějšího světa. Obsahy těchto postojů mohou být rozmanité, neboť i stimulující situace, se kterými jsou spojeny, jsou taktéž zcela různorodé. Postoje se skládají ze 3 složek - kognitivní (smýšlení), emotivní (afektivní) a konativní (snahovou). Kognitivní složka zahrnuje to, co subjekt o objektu ví. Emotivní složka, jak už z názvu vyplývá, zahrnuje emoce, které objekt v subjektu vyvolává (hněv, sympatie...). Konativní složka vyjadřuje určitý způsob chování subjektu vůči objektu. Čím víc je postoj ovlivněn emotivní složkou, tím větší intenzity může dosahovat. (Nakonečný, 1999, 135) V případě zjišťovaných postojů vůči OSPOD lze předpokládat, že některé z nich jsou emocemi ovlivněny dosti zásadně. Vyplývá to ze samé podstaty toho, co se na OSPOD řeší a v jakých situacích se lidé na sociálního pracovníka obrací.

4.3 Změny postojů

Postoje jsou produkty učení, tudíž jsou relativně trvalé a stabilní. Za určitých okolností může dojít k jejich změně. Významné (centrální) postoje více odolávají vnějšímu vlivu a v běžném životě se obvykle zásadně nemění. Pokud k jejich změně přece jen dojde, je to většinou na základě nějakého velmi intenzivního popudu, tím může být psychický otřes, životní krize apod. Za určitých okolností může být jedinec vystaven velkému tlaku na změnu postoje, zejména ze strany náboženských sekt, politické propagandy a masmédií. Tomuto tlaku se snaží člověk odolávat, neboť vytvořené postoje mají důležitou funkci pro jedince, jsou součástí jeho integrity. Radikální změna určitého postoje není zcela běžná, spíše se může měnit intenzita postoje, jeho oslabení nebo zesílení. Postoje se utvářejí a mění vždy za určitých okolností, tj. psychickým stavem jedince a celkovou situací. (Nakonečný, 1999, s. 149)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUM

Činnosti a fungování orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) se v současné době týkají mnoha rodičů nezletilých dětí, ale i lidí, kteří si podstatu jeho fungování ne zcela vždy správně interpretují, i když se s ním mnohdy nepřímě setkávají. Důvody, pro které se dítě do evidence OSPOD dostane, mohou být různé. Nejčastěji je to založení spisové dokumentace dítěti/dětem, kterému byl OSPOD jmenován opatrovníkem pro řízení o úpravě rodičovské odpovědnosti v případech rozvodu nebo rozchodů rodičů a následné úpravě výživného. Po novele zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (§ 6) platné od ledna 2013 se navíc zakládá spisová dokumentace dítěti, které je považováno za ohrožené dítě. Nejčastěji jsou to děti, jejichž rodiče neplní povinnosti plynoucí z rodičovské odpovědnosti, dále děti, které jsou ohroženy trestnou činností nebo ji samy páchají. Dále se jedná o děti, které jsou ohroženy domácím násilím, nebo které jejich rodiče často umísťují v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Již ze samotného názvu tohoto orgánu vyplývá, že poskytuje sociálně-právní ochranu dětem především v situacích, kdy by zájem dítěte a rodiče mohl být v kolizi. Na základě osobních zkušeností při jednání s rodiči je patrné, že je OSPOD u veřejnosti vnímám spíše negativně. Mezi lidmi mohou převládat o sociálních pracovnících OSPODu různé mýty a předsudky ještě z dob minulých, kdy byla tato instituce (orgán) považována jen za represivní složku a její pomáhající a doprovázející funkce byla zcela potlačována. Díky změnám, kterými naše společnost prošla, se určitě pohled lidí na práci sociálních pracovníků změnil. Přibylo problémů, kterými se OSPOD zabývá, přibylo rodin, které se do hledáčku OSPOD dostaly, ale v mnoha případech se mění také přístup ze strany sociálních pracovníků ke klientům. Využívají se nové přístupy, metody práce, vzdělávání apod. Jako pracovnice sociálně-právní ochrany dětí jsem se i přesto několikrát setkala s nevlídným postojem ze strany rodičů. Mnohdy i lidé z mého okolí vnímají mou roli sociálního pracovníka negativně a představují si mě jako kontrolorku, která sleduje, jestli je v domácnosti uklizeno, děti jsou čisté a lednice je plná.

5.1 Výzkumný problém

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, jaký postoj zaujímá veřejnost k OSPOD. Dále chce autorka zjistit, jaký má veřejnost na činnosti a fungování tohoto orgánu názor, jak je veřejnost o OSPOD informována a jaké jsou nejčastější zkušenosti veřejnosti s OSPOD.

K dosažení cíle výzkumu byla tedy formulována tato hlavní výzkumná otázka:

Jaký postoj zaujímá veřejnost k orgánu sociálně-právní ochrany dětí?

5.2 Dílčí výzkumné otázky:

1. DVO Jaká je informovanost veřejnosti o OSPOD?
2. DVO Jaké jsou nejčastější zkušenosti veřejnosti s OSPODem?
3. DVO Jaký názor má veřejnost na OSPOD a jak jej hodnotí?
4. DVO Jak zkušenost ovlivňuje celkový postoj k OSPODu?

5.3 Druh výzkumu

K realizaci výzkumu byl zvolen kvantitativní výzkum a potřebná data byla získána pomocí dotazníku. Podle Gavory (2008, s. 122) je dotazník ekonomický výzkumný nástroj, kdy s malou časovou investicí získáme velké množství údajů.

Tento způsob sběru dat je rychlý a lze jeho pomocí získat poměrně velké množství potřebných dat. Při sběru dat byla zachována anonymita respondentů. Pokud by nebylo zachováno hledisko anonymity, těžko lze předpokládat pravdivost odpovědí. Respondenti, kterým je dotazník předkládán, jsou často se sociálním pracovníkem v kontaktu, mohou mít vůči němu výhrady, musí mít proto jistotu, že se mohou pravdivě vyjádřit bez jakýchkoliv následků. V úvodu dotazníku byli respondenti seznámeni s účelem využití dat, se zachováním kritéria anonymity a dále s pokyny k vyplnění dotazníku.

Ve výzkumu nejsou uvedeny hypotézy, neboť se jedná o výzkumný problém popisný.

5.4 Výzkumný vzorek a způsob výběru

Výzkumný vzorek pro tento výzkum tvoří ženy a muži starší 18-ti let, kteří jsou rodiči nezletilých dětí a žijí na Kroměřížsku. Hranice 18-ti let byla určena proto, že jsou zletilí a jsou plně odpovědní. Pro výzkum byl zvolen náhodný způsob výběru respondentů. Dotazníky byly volně přístupné v prostorech odboru sociálních věcí a zdravotnictví v Holešově, Bystřici pod Hostýnem a Kroměříži. Dotazník byl dále distribuován na dětském

oddělení psychiatrické léčebny v Kroměříži a v mateřských školách v Holešově. Osloveni byli také známí, kteří jsou rodiči nezletilých dětí.

Základní soubor

Základní soubor pro výzkum tvořili rodiče nezletilých dětí starší 18-ti let.

Výběrový soubor

Výběrovým souborem jsou rodiče nezletilých dětí starší 18-ti let žijící na Kroměřížsku.

5.5 Dotazník

K výzkumu byla zvolena metoda dotazníkového šetření, neboť takto je získáno poměrně velké množství dat za krátkou dobu. Dotazník byl distribuován mezi rodiče v období od 5. ledna 2015 do 14. února 2015. Celkem bylo rozdáno 148 dotazníků, zpět se autorce vrátilo 129 dotazníků. Z odevzdaných dotazníků bylo 14 dotazníků vyřazeno, neboť je vyplnily osoby, které nespĺňovaly podmínky výzkumného vzorku.

V dotazníku, který autorka vytvořila, je 24 otázek rozdělených do 4 částí, tzv. baterií otázek. V úvodu byly respondentům předány instrukce k jeho vyplnění. Otázky jsou rozděleny podle oblastí zkoumání, tj. do těchto baterií otázek.

- Otázky č. 1 – 7 - dotazy jsou zaměřeny na zjištění demografických údajů o respondentech a základní povědomí o orgánu sociálně-právní ochrany dětí.
- Otázky č. 8 – 15 - dotazy pro respondenty, kteří mají s OSPOD vlastní zkušenost. V tomto oddíle kladla autorka dotazy zjišťující, jaké mají respondenti s OSPOD zkušenosti, jaká je informovanost této skupiny o OSPOD.
- Otázky č. 16 – 20 – dotazy pro respondenty, kteří osobní zkušenost s OSPOD nemají. Autorka zde zjišťuje, jaké má tato skupina rodičů o OSPOD informace.
- Otázky č. 21 – 24 – dotazy určené pro všechny respondenty zjišťující názor na OSPOD.

5.6 Způsob zpracování dat

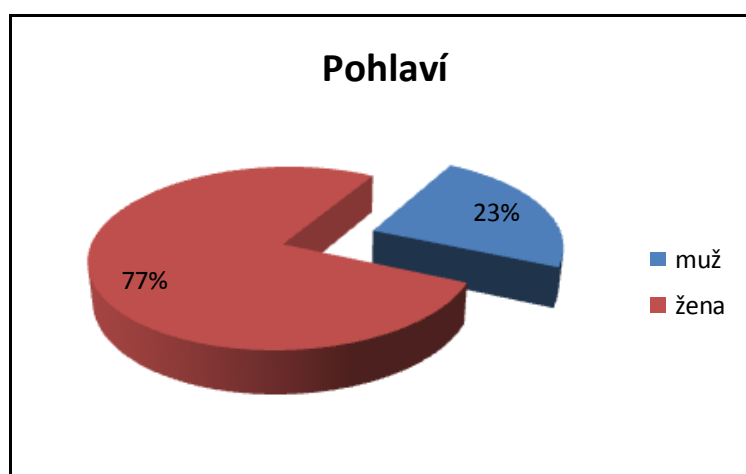
Získaná data byla postupně vyhodnocována a zpracována. Každá otázka byla zpracována a vyhodnocena zvlášť v následující kapitole. Většinou byla doplněna grafem nebo tabulkou a slovním hodnocením. Na základě těchto výsledků byl stanoven závěr výzkumu.

6 VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU A INTERPRETACE DAT

Dotazník byl distribuován mezi rodiče v období od 5. ledna 2015 do 14 února 2015. Pro výzkum bylo použito 115 dotazníků.

6.1 Demografické údaje

Otázky č. 1 – 5 byly zaměřeny na zjištění demografických údajů, tj. pohlaví, věku, vzdělání, stavu a počtu dětí.

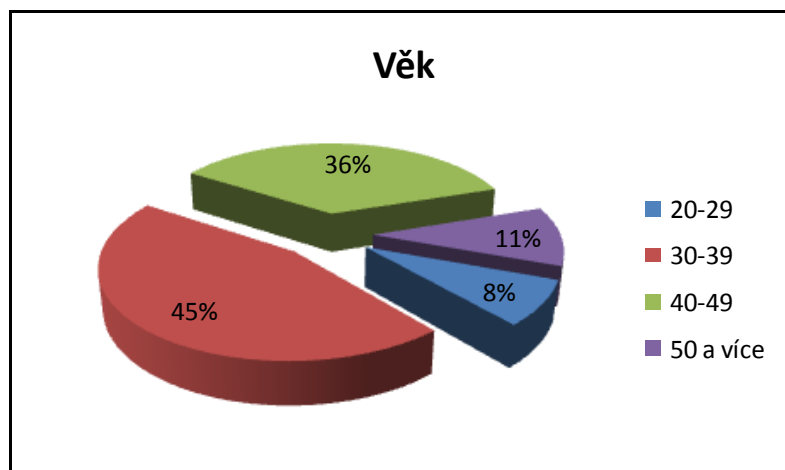

Graf 1 Pohlaví – vlastní zpracování

Zdroj: vlastní výzkum realizovaný na kroměřížsku v lednu a únoru 2015

Otázka č. 1 zjišťovala pohlaví rodičů. Z uvedeného grafu je zřejmé, že mezi dotazovanými tvořily větší část ženy – 77%, zbývajících 23% muži. Výsledek je trochu překvapující, může být připisován větší ochotě žen k účasti v dotazníkovém šetření. Z vlastní autorčiny pracovní zkušenosti také vyplývá, že ženy se více na OSPOD obrací.

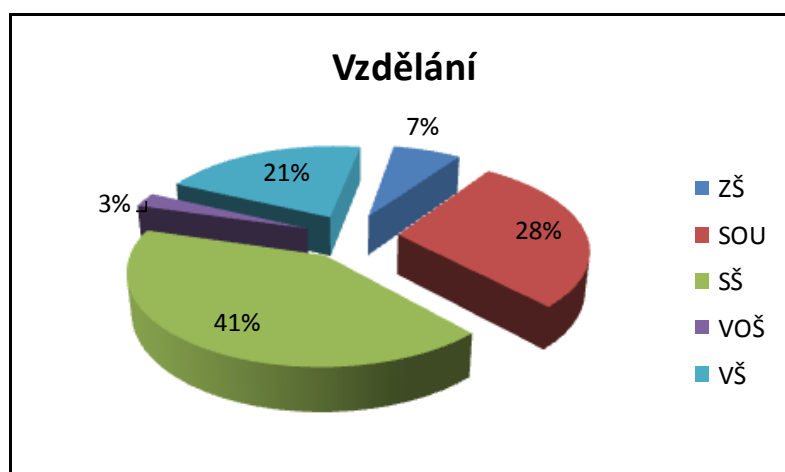

Graf 2 Věk respondentů – vlastní zpracování

Zdroj: vlastní výzkum realizovaný na kroměřížsku v lednu a únoru 2015

Otázka č. 2 zjišťovala věk respondentů. Z uvedeného grafu je patrné, že nejvíce zastoupený byl věkový průměr rodičů od 30 – 39 let a to 45 %. Do věkové kategorie 40 – 49 let spadalo 36 % rodičů. Věková kategorie nad 50 let byla zastoupena 11 % rodičů. Možná trochu překvapivě do kategorie 20 – 29 let spadalo jen 8 % rodičů. Toto může být způsobeno tím, že rodiče v současné době stále častěji odsouvají rodičovské povinnosti na pozdější dobu a také tím, že v tomto věku většinou žijí s partnerem svého dítěte. Nemusí řešit např. úpravu rodičovské odpovědnosti v případě rozchodu.

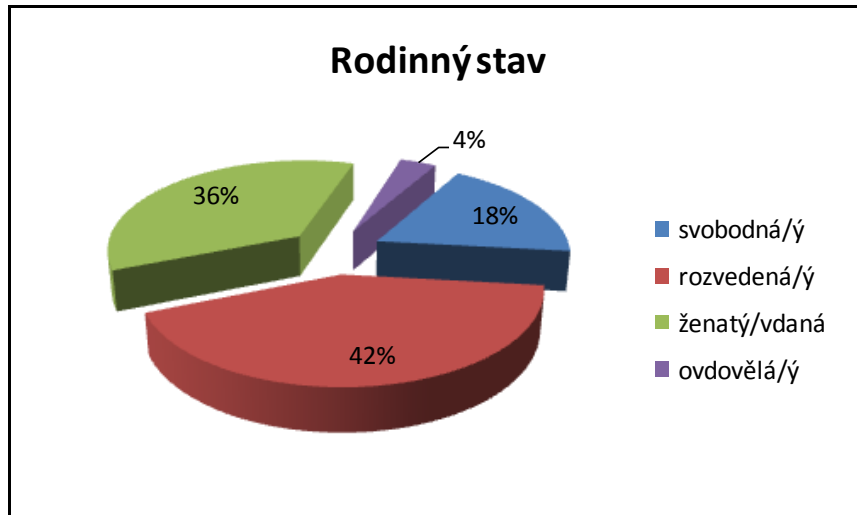

Graf 3 Dosažené vzdělání – vlastní zpracování

Zdroj: vlastní výzkum realizovaný na kroměřížsku v lednu a únoru 2015

Z uvedeného grafu je patrné, že mezi rodiči bylo nejvíce rodičů se středoškolským vzděláním a to 41 %. Střední odborné učiliště absolvovalo 28 % rodičů. Jen o něco málo

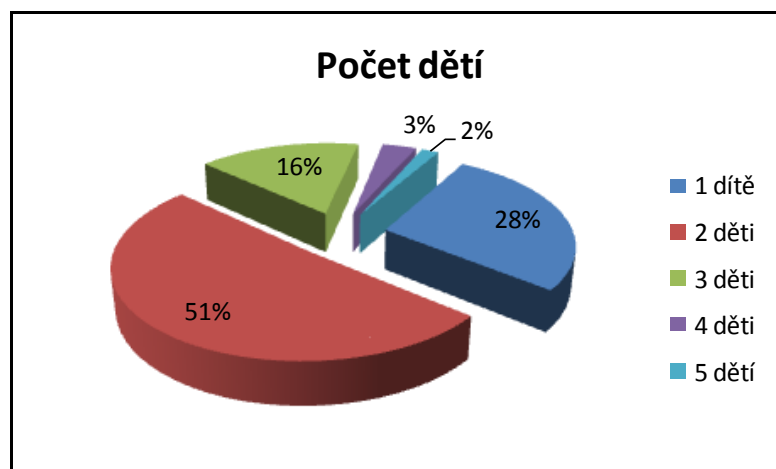
21 % rodičů dosáhlo vysokoškolského vzdělání. Vyšší odborné vzdělání má jen 3 % rodičů. Nejnižšího vzdělání, tj. základního dosáhlo překvapivě jen 7 % rodičů.

Graf 4 Rodinný stav – vlastní zpracování

Zdroj: vlastní výzkum realizovaný na kroměřížsku v lednu a únoru 2015

Otázka č. 4 zjišťovala rodinný stav respondentů. Z grafu je patrné, že mezi dotazovanými je nejvíce rodičů rozvedených - 42 %, v těsné blízkosti jsou rodiče, kteří stále žijí v manželském svazku a to 36 %. Ve stavu svobodných je 18 % rodičů a 4 % rodičů je ovdovělých. V případech rozchodu se na OSPOD rodiče často obrací před úpravou rodičovské odpovědnosti, proto je těchto rodičů zastoupeno nejvíce.

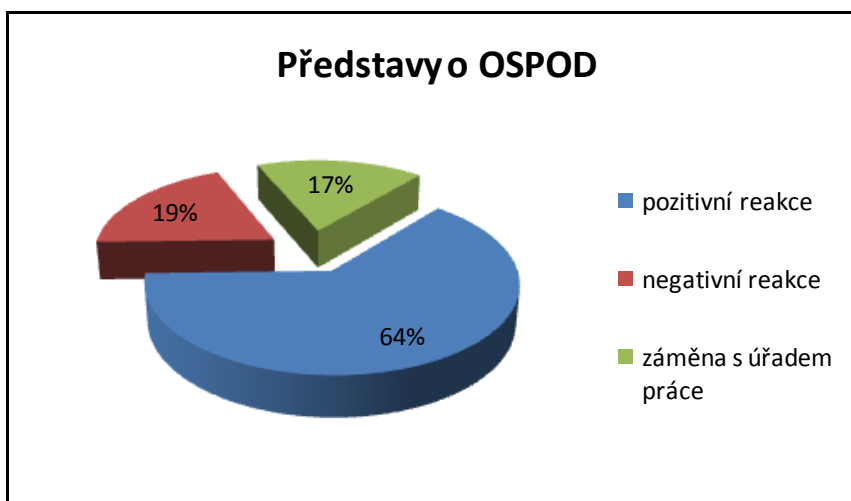
Graf 5 Počet dětí – vlastní zpracování

Zdroj: vlastní výzkum realizovaný na kroměřížsku v lednu a únoru 2015

Otázka č. 5 se ptala na počet dětí. Nejvíce rodičů má 2 děti a to 51 %, dále následuje 28 % rodičů s 1 dítětem a 3 děti má 16 % rodičů. Rodiči 4 dětí jsou 3 % z oslovených rodičů. V dotazníku byly uvedeny možnosti odpovědi od 1 dítěte, po 3 děti, pokud měl někdo více dětí, vypsál počet zvlášť. Maximální uvedený počet dětí byl 5. Tento počet dětí má 2 % oslovených rodičů.

6.2 Informovanost o OSPOD a zkušenost s OSPOD

Tato kapitola je zaměřena na zjištění informovanosti rodičů o OSPOD a na zkušenosti rodičů s touto institucí. V dotazníku byly dotazy rozděleny pro rodiče, kteří mají vlastní zkušenost s OSPOD a rodiče, jejichž zkušenost je spíše zprostředkovaná.

Graf 6 Představy o OSPOD – vlastní zpracování

Zdroj: vlastní výzkum realizovaný na kroměřížsku v lednu a únoru 2015

V otázce č. 6 se mohli rodiče volně vyjádřit k tomu, co si představí, když slyší pojem OSPOD nebo „sociálka“. Odpovědi je možné rozdělit do 3 skupin. Největší část odpovědí lze považovat za správnou definici tohoto pojmu nebo alespoň vyjádření, které se nejvíce blíží skutečnému významu uvedeného pojmu. Takto odpověděli rodiče v 64 %. V této kategorii rodiče nejčastěji uváděli, že se jedná o instituci, která pomáhá rodinám s dětmi, pomáhá dětem, poskytuje poradenství, radu, pomoc v tíživé životní situaci nejčastěji spojené s rozvodem nebo rozchodem. Dále pomáhá při výchovných problémech s dětmi,

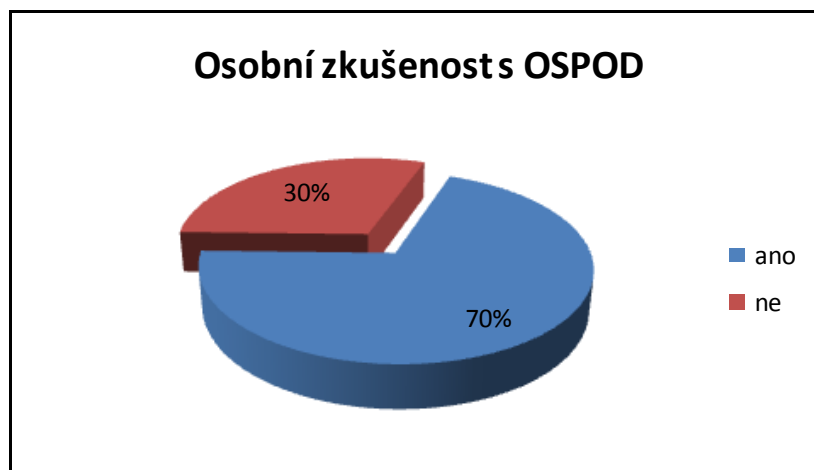
chrání děti, řeší náhradní rodinné prostředí pro děti, kde péče rodičů selhala. V 19 % odpovědí rodiče sdělili, že pojem OSPOD mají spojený s negativními emocemi jako je strach, hrůza, očekávají špatné zprávy, stres, nepříjemné úřednice. Poslední zastoupenou skupinou byla sdělení, ze kterých je patrné, že tuto instituci rodiče zaměňují za úřad práce. OSPOD spojují s výplatou dávek, s finančním zajištěním, s přídavky na děti. Takto odpovědělo 17 % rodičů.

Tabulka 3 Činnosti OSPOD

OSPOD mi může pomoci při:	souhlasím	nesouhlasím	názor nevyjádřilo
1. úpravě rodičovské odpovědnosti v případě rozvodu/rozchodu s partnerem	106	9	
2. řešení problému s nezletilými dětmi	102	9	4
3. zprostředkování adopce a pěstounské péče	93	11	11
4. vyřízení soc. dávek	53	47	15
5. vyřízení důchodů	26	67	22
OSPOD dále:	souhlasím	nesouhlasím	
6. odebírání dětí z rodiny	69	38	8
7. rozhodování, u kterého z rodičů bude dítě žít v příp. rozchodu	44	58	13
8. rozhodování o výši výživného	31	75	9
Sociální pracovníci OSPOD:	souhlasím	nesouhlasím	
9. jsou jen úředníci sedící na teplých místech	11	94	10
10. jen kontrolují a zastrašují rodiče	9	93	13
11. jen odebírají děti z rodin	8	96	11
12. mohou pomoci či poradit v těžké životní situaci	104	7	4
13. mohou zprostředkovat jinou odbornou pomoc	104	6	5
14. myslím si, že jejich práce je užitečná a záslužná	101	6	8
Obrátil /a bych se na OSPOD v následujících situacích:	souhlasím	nesouhlasím	
15. někdo v mém okolí zanedbává péči o dítě	88	16	11
16. byl bych svědkem nevhodného chování např: bití dítěte na veřejnosti	59	40	16
17. kdyby se ze sousedního bytu ozýval křik dítěte	74	31	10
18. pokud bych viděl opilé rodiče vést dětský kočárek	63	39	7

Zdroj: vlastní výzkum realizovaný na kroměřížsku v lednu a únoru 2015

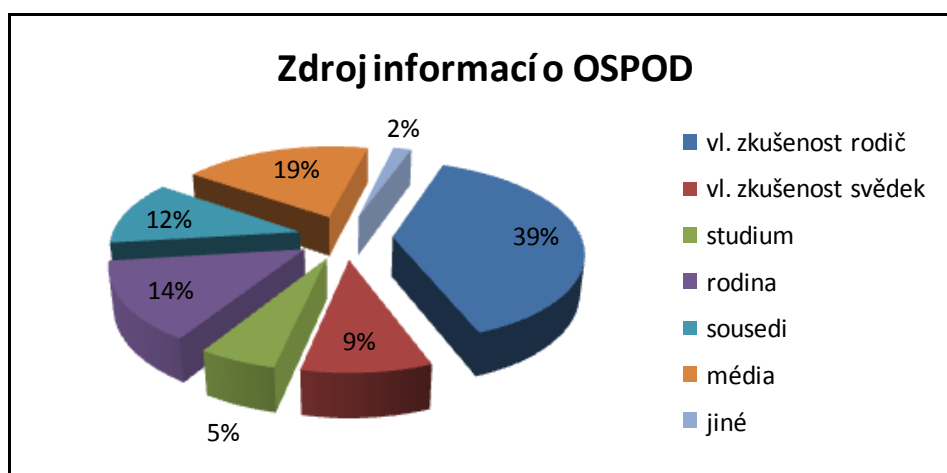
Otázka č. 7 měla za úkol zjistit úroveň informovanosti veřejnosti o činnostech OSPOD a sociálních pracovníků, kteří zde působí. V dotazníku bylo rodičům položeno několik otázek, které byly zaměřeny na různé činnosti. Rodiče mohli volbou souhlasím či nesouhlasím vyjádřit svůj postoj k jednotlivým tvrzením uvedeným v tabulce. Smyslem bylo zjistit názor veřejnosti na to, v čem jim může být OSPOD nápomocen, v čem mohou pomoci sociální pracovníci a v jakých situacích by se lidé na OSPOD obrátili. Odpovědi jsou přehledně znázorněny ve výše uvedené tabulce. Z výsledků je patrné, že míra informovanosti veřejnosti o činnostech OSPOD odpovídá jejich skutečné náplni či možnostem. V první části tabulky jsou znázorněny odpovědi týkající se situací, při kterých může být OSPOD nápomocen. Překvapujícím byl fakt, že pomáhá s vyřizováním dávek a důchodů. Lze předpokládat, že tyto odpovědi zvolili rodiče bez zkušenosti s OSPOD. V případě druhého souboru odpovědí byla překvapující odpověď, že OSPOD odebírá děti z rodiny. S touto možností souhlasilo 69 rodičů, oproti tomu nesouhlas vyjádřilo 38 rodičů. Třetí kategorie dotazů byla zaměřena na sociální pracovníky a názor na ně. Výsledky ukazují, že veřejnost má o práci sociálních pracovníků dobré mínění. Z odpovědí je patrné, že jejich práce připadá rodičům záslužná a užitečná, že jim mohou pomoci v různých situacích, příp. zprostředkovat radu. Poslední část otázek měla zmapovat reakce rodičů v různých ohrožujících situacích pro děti. Většina z oslovených rodičů by se na OSPOD v uvedených případech obrátila. Tento fakt autorka vnímá velmi pozitivně, neboť vypovídá o tom, že lidem není lhostejné, co se v jejich okolí děje. Zejména, pokud se to týká dítěte. Správné odpovědi rodičů jsou zvýrazněny tučně. V posledním sloupci je znázorněn počet rodičů, kteří k jednotlivým tvrzením neuvedli svůj názor.

Graf 8 Osobní zkušenost s OSPOD – vlastní zpracování

Zdroj: vlastní výzkum realizovaný na kroměřížsku v lednu a únoru 2015

Otázka č. 8 měla za úkol zjistit, kdo z oslovených rodičů má s OSPOD vlastní zkušenost. Z grafu je patrné, že z větší části jsou zastoupeni rodiče, kteří mají osobní zkušenost s OSPOD a to 70 %. Rodičů, kteří s OSPOD vlastní zkušenost nemá, bylo 30 %.

Graf 9 Zdroj informací o OSPOD - vlastní zpracování

Zdroj: vlastní výzkum realizovaný na kroměřížsku v lednu a únoru 2015

Otázka č. 9 zjišťovala, odkud nejčastěji rodiče slyšeli o OSPOD. Vzhledem k tomu, že dotazníky vyplnilo více rodičů, kteří měli s OSPOD vlastní zkušenost, převažovala tato volba odpovědi i u této otázky (39 %). Další nejpočetněji zastoupenou skupinou jsou rodiče, kteří mají o OSPOD informace z médií (19 %). Dále 14 % rodičů o OSPOD slyšeli, protože v jejich rodině měl někdo s OSPOD zkušenost, podobně velký vzorek (12 %) o

OSPOD slyšel od svých sousedů. V roli svědka, který se setkal s OSPOD se ocitlo 9 % rodičů, 5 % má informace o OSPOD díky studiu. Volbu jiné označili 2 % oslovených. Při vyhodnocování bylo zjištěno, že tuto možnost zvolili dotazovaní, kteří měli s OSPOD zkušenost jako děti a dále zkušenost ze zaměstnání.

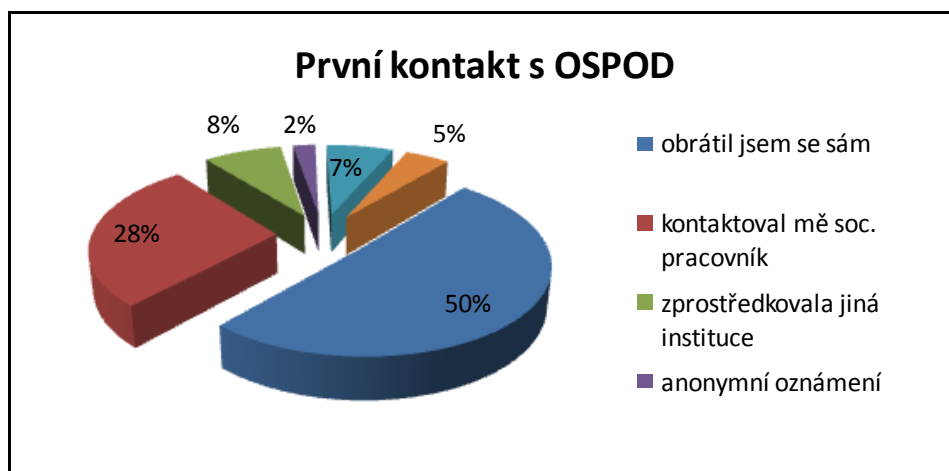
Tabulka 4 Osobní zkušenost s OSPOD

	Počet odpovědí
Úprava rodičovské odpovědnosti před rozvodem nebo při rozchodu	48
Výchovné problémy s dítětem/děťmi	19
Poradenství (před rozvodem, v tíživé životní situaci)	21
Podání žádosti o adopci a pěstounskou péči	2
Výživné	33
Těhotenství nezletilé dcery	0
Soudní dohled	4
Docházka/prospěch dětí ve škole	5
Řešení patologie v rodině (alkohol, drogy, patologické hráčství)	3
Domácí násilí	3
Jiné	2

Zdroj: vlastní výzkum realizovaný na kroměřížsku v lednu a únoru 2015

V tabulce č. 4 jsou přehledně znázorněny odpovědi rodičů na otázku č. 10, při jaké příležitosti jste měli osobní zkušenost s OSPOD. Rodiče mohli označit více odpovědí. V možnostech, které mohli rodiče označit, byly uvedeny nejčastější problémy, se kterými se rodiče na OSPOD obrací. V mnohých případech rodiče nejdříve požádají sociálního pracovníka o radu v určité tíživé životní situaci. Později mohou být ze strany sociálního pracovníka identifikovány další problémy k řešení. Např.: otázka úpravy rodičovské odpovědnosti a výživné, příp. docházka či prospěch dítěte ve škole a výchovné problémy. Nejvíce z rodičů mělo s OSPOD zkušenost při úpravě rodičovské odpovědnosti a to ve 48 případech, v otázce výživného to bylo 33 případů. Výchovné problémy řešilo na OSPOD 19 rodičů. Problematická docházka do školy nebo špatný prospěch byl řešen v 5 případech. Někteří z rodičů se na OSPOD obrátili se žádostí o radu v určité životní situaci. Takto učinilo 21 rodičů. Podání žádosti o určitou formu náhradní rodinné péče na OSPOD řešili 2 rodiče. Ve 4 případech vyplnili dotazník rodiče, kterým soud stanovil dohled nad výchovou jejich dětí. S takovými rodinami je OSPOD v pravidelném kontaktu a situaci kolem nezletilých dětí pravidelně prověřuje ve škole, u lékaře a jiných institucí, se kterými přijde rodina do kontaktu. Patologii v rodině a domácí násilí řešil stejný počet rodičů a to 3 v

každém případě. Jinou možnost zvolili 2 dotazovaní. Při vyhodnocování dotazníků bylo zjištěno, že v jednom případě rodič neuvedl, o jakou situaci se jednalo. Druhý rodič, který tuto možnost označil, doplnil, že se jednalo o předběžné opatření.

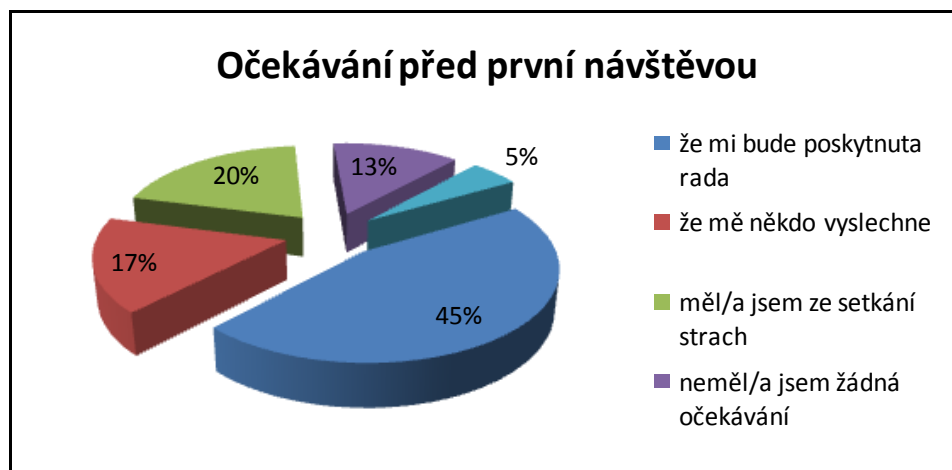

Graf 11 První kontakt s OSPOD – vlastní zpracování

Zdroj: vlastní výzkum realizovaný na kroměřížsku v lednu a únoru 2015

Otázka č. 11 se zabývala prvním kontaktem rodičů s OSPOD. Polovina rodičů se na OSPOD obrátila sama. Další nejpočetnější skupinou rodičů je ta, kterou kontaktoval sám sociální pracovník – 28 % rodičů. Přes jinou instituci došlo k prvnímu kontaktu s OSPOD u 8 % rodičů. Při vyhodnocování bylo zjištěno, že to bylo nejčastěji přes policii, školu nebo advokáta. Podobné možnosti uvedli i rodiče u volby „jiné“. Tato možnost byla zastoupena 5 %. 7 % rodičů zkontaktovalo OSPOD na základě doporučení známého. Nejméně, a to ve 2 %, došlo k prvnímu kontaktu rodičů z důvodu anonymního oznámení.

Graf 12 Očekávání před první návštěvou – vlastní zpracování

Zdroj: vlastní výzkum realizovaný na kroměřížsku v lednu a únoru 2015

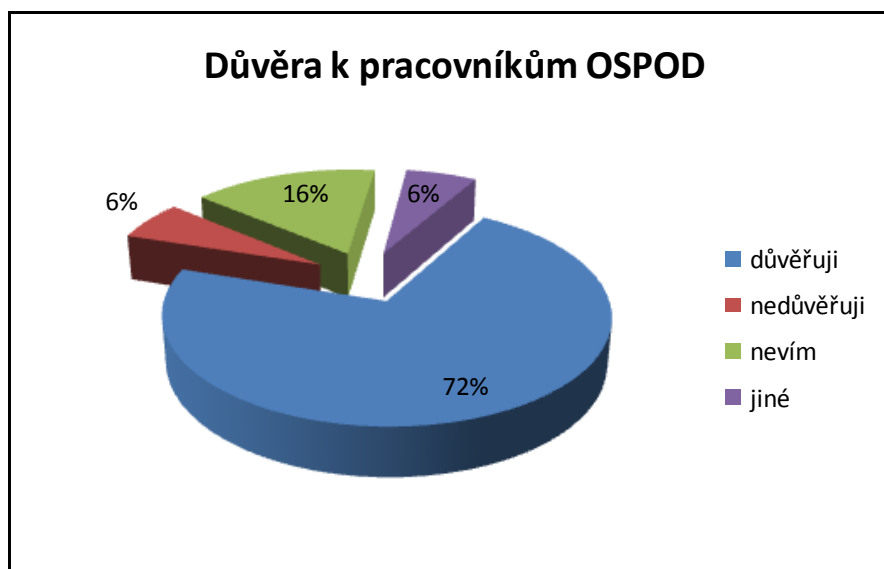
Otázka č. 12 se rodičů dotazovala na očekávání, která rodiče před první návštěvou na OSPOD měli. Z grafu je patrné, že nejvíce rodičů očekávalo poskytnutí určité rady v konkrétní životní situaci – 45 %. Překvapujícím údajem je 20 % rodičů, kteří měli ze setkání se sociálním pracovníkem strach. Lze to přičítat faktu, že se jednalo o první kontakt, tudíž rodiče netušili, co je čeká. Dále mohlo důležitou roli sehrát i to, že se sociálním pracovníkem jedná o dětech, tedy o tom nejdražším, co mají. V 17 % rodiče očekávali, že je někdo vyslechne. Ve 13 % případů neměli žádná očekávání a v 5 % jiná očekávání. V odpovědích rodiče nespécifikovali, o jaká očekávání se jednalo, pouze zvolili tuto možnost.

Graf 13 Změna postoje k OSPOD – vlastní zpracování

Zdroj: vlastní výzkum realizovaný na kroměřížsku v lednu a únoru 2015

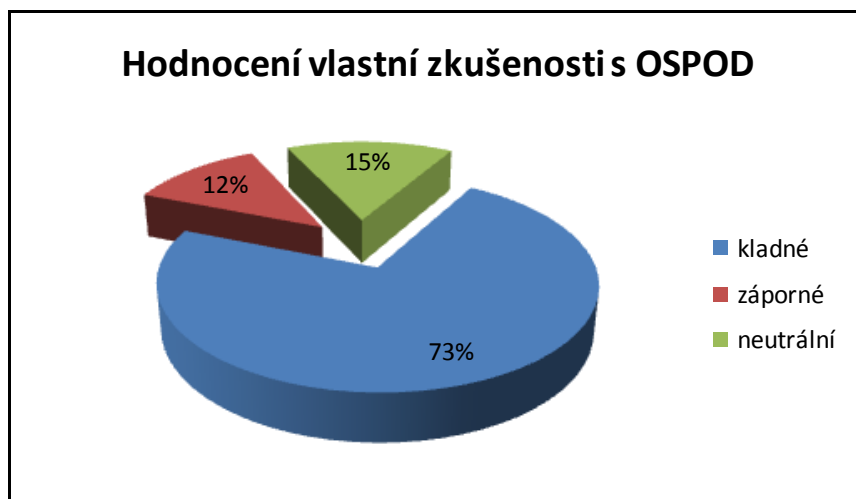
Otázka č. 13 zjišťovala změnu postoje k OSPOD u rodičů, kteří mají s OSPOD vlastní zkušenost. Za pozitivní je možné považovat zlepšení postoje k OSPOD u 58 % rodičů. U 28 % rodičů se postoj nezměnil. A u poměrně malého procenta rodičů 5 % se postoj k OSPOD zhoršil. Možnost jiné zvolilo 9 % rodičů. Někteří ve svých odpovědích nespécifikovali tuto možnost. Někteří z rodičů uvedli, že jejich postoj je spíše neutrální, nikdo jim neublížil, ale ani nepomohl, nevěří v nestrannost apod.

Graf 14 Důvěra k pracovníkům OSPOD – vlastní zpracování

Zdroj: vlastní výzkum realizovaný na kroměřížsku v lednu a únoru 2015

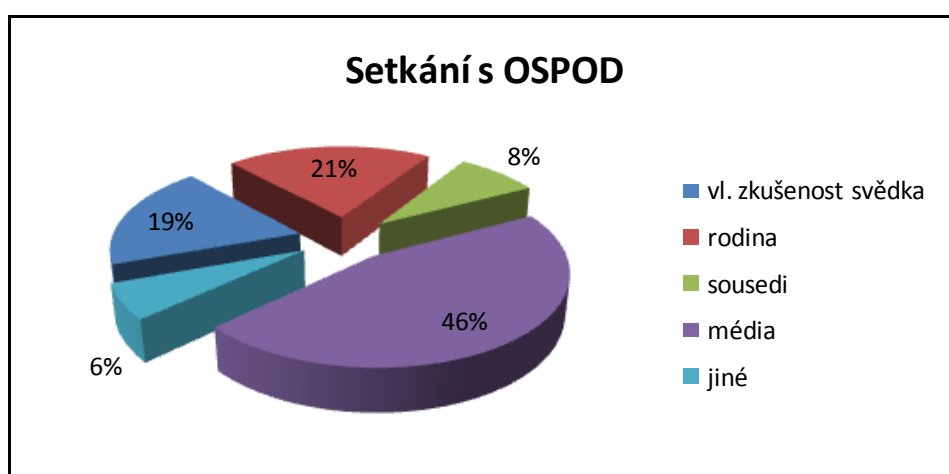
Na otázku č. 14, zda mají rodiče k OSPOD a k sociálním pracovníkům důvěru odpovědělo 72 % rodičů kladně. Může to být způsobeno tím, že rodiče měli s OSPOD a se sociálním pracovníkem dobrou zkušenost. Pro sociální pracovníky OSPOD to může být dobrá zpráva. Oproti tomu jen 6 % nemá k této instituci nebo k sociálnímu pracovníkovi důvěru. V poměru k předchozímu číslu je to velmi dobrý výsledek. Stejný počet rodičů zvolilo jinou možnost. Většinou doplnili, že důvěru nemají ke všem pracovníkům, ale jen k některému z pracovníků. 16 % rodičů neví, jestli má k OSPOD důvěru.

Graf 15 Hodnocení vlastní zkušenosti s OSPOD – vlastní zpracování

Zdroj: vlastní výzkum realizovaný na kroměřížsku v lednu a únoru 2015

Otázka č. 15 byla zcela otevřená a dávala rodičům možnost volně ohodnotit vlastní zkušenost s OSPOD. Převážná většina reakcí byla kladná. Rodiče často oceňovali radu, která jim byla poskytnuta, přístup sociální pracovníce, profesionalitu. Odpovědi se příliš nelišily, byly velmi podobné. Oproti tomu se v dotaznících objevily i negativní reakce. Bylo tomu tak v 73 % odpovědí. Většina z těchto rodičů označila zkušenost pouze jako negativní, příliš se nerozepisovali. Někteří z rodičů uvedli, že byli zastrašováni. V 15 % byla zkušenost neutrální. V těchto odpovědích bylo patrné srovnávání pracovníků. Tito rodiče se většinou setkali s více sociálními pracovníci a srovnávali zkušenosti s každou z nich.

Graf 16 Setkání s OSPOD – vlastní zpracování

Zdroj: vlastní výzkum realizovaný na kroměřížsku v lednu a únoru 2015

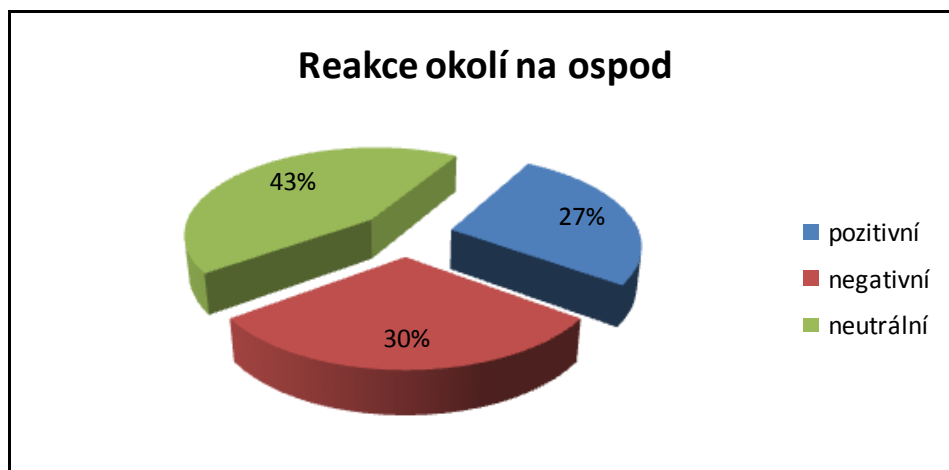
Otázkou číslo 16 začínal v dotazníku oddíl C, jenž byl určen pro rodiče, kteří neměli osobní zkušenost s OSPOD. Tento graf popisuje, kde rodiče nejčastěji o OSPOD slyšeli. Z grafu je patrné, že jednoznačně převládá zkušenost získaná z médií (46 %). Pokud vezmeme v úvahu, jak jsou aktuálně některé kauzy medializovány, není tento fakt až tak překvapující. Druhou nejvíce zastoupenou skupinou 21 % je zkušenost někoho z rodiny nebo blízkých známých. Jen o něco méně 19 % rodičů označilo odpověď, že se s OSPOD setkali jako svědci, např. při výkonu povolání. V 8 % případech se rodiče s OSPOD setkali ze sousedství. 6 % rodičů zvolilo jinou možnost, nejčastěji uvedli, že to bylo při studiu na vysoké škole.

Graf 17 Vliv zkušenosti jiných na názor na OSPOD – vlastní zpracování

Zdroj: vlastní výzkum realizovaný na kroměřížsku v lednu a únoru 2015

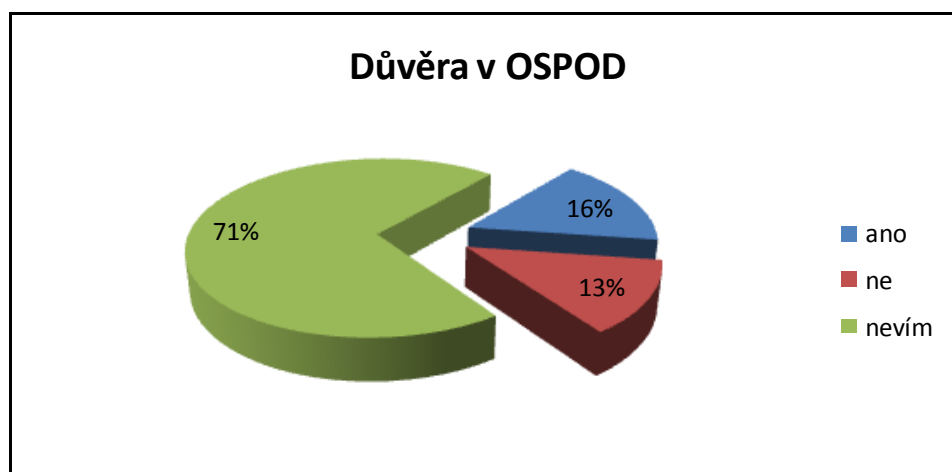
V této otázce měli rodiče sdělit, zda ovlivnila zkušenost jiných jejich názor na OSPOD, příp. jak. Převážná většina rodičů 86 % sdělila, že názor na OSPOD se nijak nezměnil. V 16 % rodiče uvedli změnu názoru na OSPOD, ale blíže ji nespecifikovali.

Graf 18 Reakce okolí na OSPOD – vlastní zpracování

Zdroj: vlastní výzkum realizovaný na kroměřížsku v lednu a únoru 2015

Možnosti odpovědi na otázku č. 18, která zjišťovala reakce z okolí rodičů na OSPOD, byla rozdělena na pozitivní reakce, negativní reakce a neutrální reakce. Většina rodičů a to 43 % zvolilo možnost, že reakce okolí k OSPOD byla neutrální. U 30 % odpovědí byla zaznamenána pozitivní reakce a u téměř totožného počtu, tj. u 27 % byla zvolena možnost negativní reakce.

Graf 19 Důvěra v OSPOD – vlastní zpracování

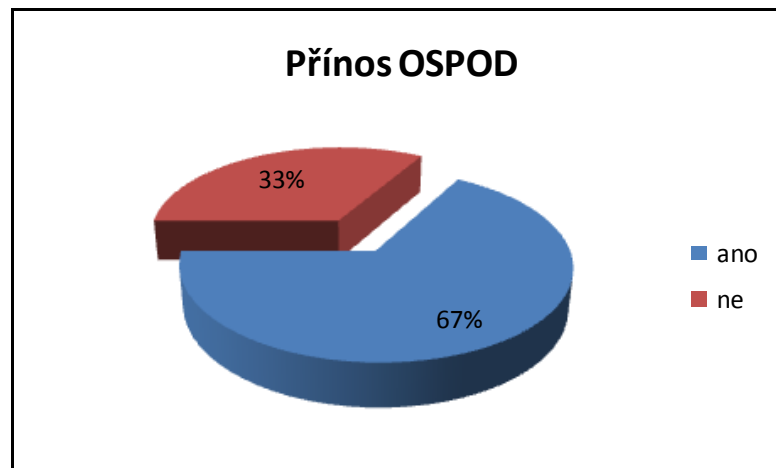
Zdroj: vlastní výzkum realizovaný na kroměřížsku v lednu a únoru 2015

V návaznosti na předchozí otázku byla rodičům položena otázka č. 19, která měla zjistit, jestli by se rodiče na OSPOD někdy sami obrátili. Patrně jejich rozhodování, zda se obrátit či neobrátit, bylo ovlivněno také reakcí okolí na OSPOD, kterou zaznamenali u svých

příbuzných či známých. Téměř stejný podíl rodičů by se na OSPOD v případě potřeby obrátil a to 16 %, ale zároveň by pomoc OSPOD nevyhledalo 13 % rodičů. Zda by se na OSPOD obrátili či nikoliv neví 71 % rodičů. Zřejmě by záleželo na konkrétní situaci. Rodiče, kteří by se na OSPOD obrátili v budoucnu, by tak učinili v případech rozchodu s partnerem, v případech zanedbávání dětí ve svém okolí a pokud by na OSPOD byli odkázáni jinou institucí např: policií.

6.3 Názor na OSPOD

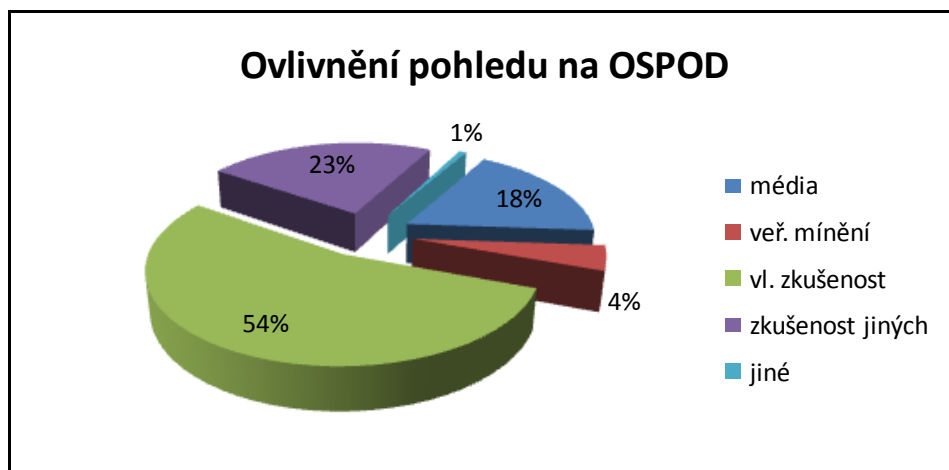
Poslední baterií otázek v dotazníku byly dotazy zjišťující názor rodičů na OSPOD. V poslední otázce této baterie měli rodiče možnost sociálnímu pracovníkovi napsat vzkaz a zcela volně vyjádřit svůj názor.

Graf 20 Přínos OSPOD – vlastní zpracování

Zdroj: vlastní výzkum realizovaný na kroměřížsku v lednu a únoru 2015

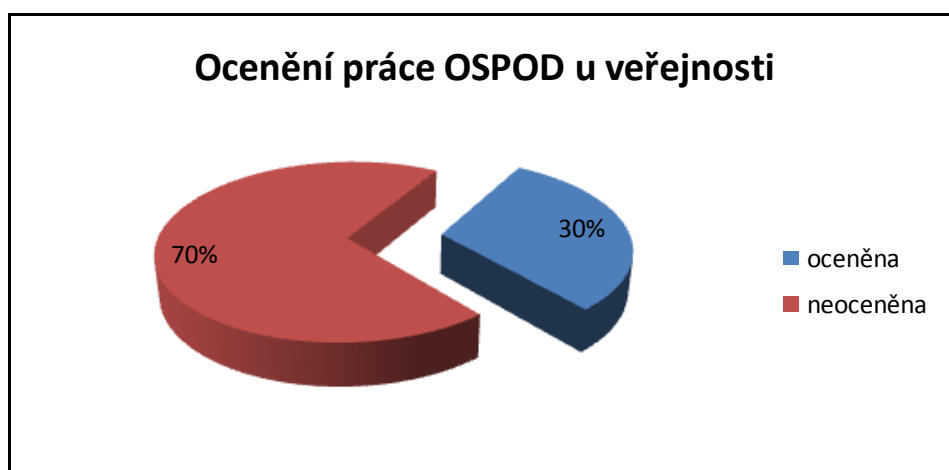
Z grafu č. 20 je patrné, že převážná většina rodičů považuje pomoc OSPOD za přínosnou – celkem 67 % rodičů. Zbývajících 33 % si myslí, že pomoc OSPOD není přínosná.

Graf 21 Ovlivnění pohledu na OSPOD – vlastní zpracování

Zdroj: vlastní výzkum realizovaný na kroměřížsku v lednu a únoru 2015

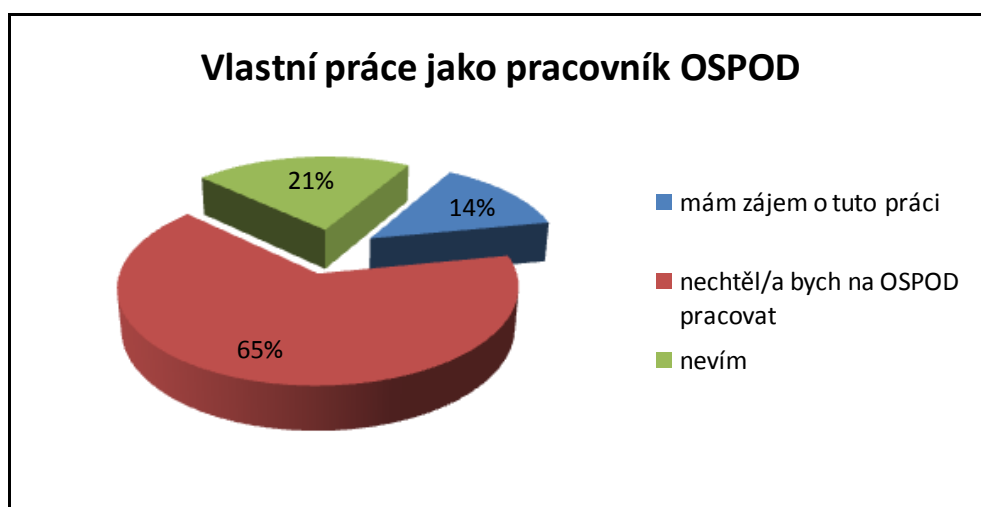
Otázku č. 21 zodpovídali všichni dotazovaní a měla za úkol zjistit, co nejvíce ovlivňuje pohled rodičů na OSPOD. Z odpovědí, které znázorňuje graf je patrné, že pohled na OSPOD nejvíce ovlivňuje vlastní zkušenost rodiče, takto odpověděla 54 % rodičů. Ve srovnání s grafem č. 16, kdy nejvíce rodičů získalo informace o OSPOD z médií, zde převažují rodiče s vlastní zkušeností. Ve 23 % případů ovlivňuje pohled na OSPOD zkušenost někoho z okolí. A až na třetím místě s 18 % jsou rodiče, jejichž pohled na OSPOD ovlivnila média a informace z nich. Ve 4 % jsou rodiče ovlivněni veřejným míněním. V 1 % zvolili rodiče jinou možnost, ovšem blíže ji nespecifikovali.

Graf 22 Ocenění práce OSPOD – vlastní zpracování

Zdroj: vlastní výzkum realizovaný na kroměřížsku v lednu a únoru 2015

Z grafu 22 je patrné, že 70 % rodičů se domnívá, že práce na OSPOD není mezi lidmi ceněna. Pouze 30 % rodičů si myslí opak. Výsledek může být ovlivněn náladami ve společnosti a vnímáním sociálních pracovníků obecně. Aktuálně probíhající mediální kauzy prestiž sociálních pracovníků určitě nezvyšují. Navíc sociální pracovníci OSPOD jsou zařazeni do městských úřadů, tedy jako úředníci. I tato skutečnost může hrát roli ve vnímání ze strany veřejnosti.

Graf 23 Práce na OSPOD – vlastní zpracování

Zdroj: vlastní výzkum realizovaný na kroměřížsku v lednu a únoru 2015

Výsledek dotazníkového šetření u této otázky autorku velmi překvapil. Obecně lze předpokládat, že lidé budou mít o práci na městském úřadu zájem. Na jiné pracovní pozici možná ano. Ovšem na OSPOD jako sociální pracovník by nechtělo pracovat 65 % rodičů, což je překvapující. Lze to možná přičítat i skutečnosti, že dotazníkového šetření se zúčastnilo více rodičů s osobní zkušeností s OSPOD a tudíž mají i větší přehled o tom, jaká je náplň práce sociálního pracovníka. 21 % rodičů neví, jestli by tuto práci vykonávat chtěli. 14 % rodičů by chtělo na tomto postu pracovat.

Tabulka 5 Vzkazy sociálnímu pracovníkovi

Pozitivní vzkazy	Neutrální reakce
„Aby byli mílí a vlídní jako ta paní, se kterou jsem řešila moje problémy.“	„Každého posuzovat individuálně, každý se může dostat do nesnází.“
„Ráda bych velmi poděkovala za pomoc a	„Vzkázala bych jim snad jen to, že by

spolupráci při řešení problému. Vzhledem k velkému počtu klientů si vážím Vašeho individuálního přístupu, ochoty vyslechnout a pomoci radou či skutkem. Věřím, že jste člověkem na správném místě, děkuji.“	mohli v některých případech sami od sebe poradit na co mám nebo nemám nárok. A taky to, že tu jsou oni pro nás a ne naopak, někdy si připadám, že je otravuji.“
„Aby dělali práci jako doteď.“	„Ať má pevné nervy. Hlavně ať je spravedlivý a stojí si za svým rozhodnutím.“
„Děkuji, pomáháte skvěle.“	„Aby tuto práci brali jako posláni a pomohli tím dětem a rodičům v těžké životní situaci.“
„Děkuji za jejich práci a pomoc. Sociální pracovník je člověk, kterému jeho práci nezávidím.“	"Aby práci dělali pečlivě, jde o děti."
„První bych poděkovala za vynikající spolupráci a pomoc při čemkoliv, s čím jsem se na Vás obrátila.“	„Nechovejte se jako paní Zubatá.“
„Hodně trpělivosti s rodiči, pozor na syndrom vyhoření.“	„Vydržet!“
„Holky držte se.“	"Aby se starali o to, o co mají."
„Ať se drží, nemají snadné povolání.“	"Řešit případy rozumem a citem, ne výkladem zákona."
„Že jim za vše moc děkuji.“	"Přála bych si, aby jednali v zájmu dětí."
„Držte se, nikdo to nemá jednoduché.“	"Vlídňější přístup a jednání."
„Jejich práce a služba má velký smysl.“	"Chod'te ohlášení, buď'te laskaví."
„Děkuji za naše sezení i pomoc.“	"Aby si nejdřív zjistili okolnosti."
„Zachovejte si i do budoucna pozitivní přístup k práci.“	„Plňte si své pracovní povinnosti důkladně.“

Zde dostali rodiče prostor k tomu, aby sociálnímu pracovníkovi něco vzkázali. Vzkaz napsalo 68 % rodičů a je možné je rozdělit do 2 skupin. Větší část vzkazů byla zároveň poděkováním za odvedenou práci, pomoc a porozumění. Nejčastějším vzkazem bylo přání pevných nervů a hodně štěstí. Druhou skupinou byly vzkazy, které něco vytýkaly. Většinou žádaly o nestranný přístup, o laskavější přístup, profesionálnější jednání, milé a vlídňější chování, ohlášené návštěvy. V žádném z dotazníků nebyl uveden vyloženě

negativní vzkaz. Je možné, že rodiče, kteří by něco takového chtěli sociálnímu pracovníkovi vzkázat takový vzkaz raději nenapsali.

7 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

V této kapitole budou zodpovězeny výzkumné otázky. Hlavní výzkumnou otázkou bylo zjištění postoje společnosti k orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Dále budou v této kapitole shrnuty výsledky výzkumu, kterého se zúčastnilo celkem 115 respondentů.

V dotazníkovém šetření, které se uskutečnilo v měsíci lednu a únoru 2015 byly více zastoupeny ženy než muži. Nejvíce zastoupenou věkovou skupinou byli rozvedení rodiče ve věku 30 – 39 let se 2 dětmi, kteří dosáhli středoškolského vzdělání a většinou mají osobní zkušenost s OSPOD. Nejčastěji se s OSPOD setkali při úpravě rodičovské odpovědnosti a sociálního pracovníka kontaktovali sami.

Dotaz týkající se vysvětlení pojmu OSPOD nebo-li „sociálka“ odpovědělo až překvapivě velké procento rodičů zcela správně nebo alespoň takovým vysvětlujícím způsobem, který koresponduje s pracovní náplní sociálních pracovníků na tomto pracovišti. V porovnání s tímto počtem rodičů zaměnilo malé procento rodičů tento pojem za výplatu dávek poskytovaných úřadem práce. U dotazů zjišťujících informovanost mezi rodiči o možnostech pomoci ze strany OSPOD a o činnostech OSPOD, zvolili rodiče převážně odpověď signalizující, že se celkem dobře orientují v činnostech této instituce. Pouze u dotazu týkajících se odebrání dětí z rodiny volilo souhlasnou odpověď poměrně velké množství rodičů. Z tohoto lze usuzovat, že stále ve společnosti mohou převládat zkreslené představy o tom, co se na OSPOD vlastně dělá. Překvapující v pozitivním slova smyslu jsou odpovědi týkající se chování rodičů v různých nepříjemných situacích, ve kterých se ocitlo dítě. Z odpovědí je patrné, že rodičům není lhostejné, co se kolem nich děje a většina z nich by na situaci zareagovala a ne jen nečinně přihlížela.

Většina z rodičů (70 %) měla s OSPOD vlastní zkušenost. Tato skutečnost předpokládá, že rodiče s vlastní zkušeností budou mnohem méně ovlivněni různými dezinformacemi z okolí nebo z médií. Před první návštěvou na OSPOD většinou rodiče očekávali poskytnutí rady v určité tíživé životní situaci. Po prvním setkání se jejich postoj k OSPOD většinou zlepšil. Na základě této zkušenosti má poměrně velké procento rodičů k sociálnímu pracovníkovi a OSPOD důvěru. Oproti tomu rodiče, kteří nemají osobní zkušenost s OSPOD, jsou při utváření názoru na tuto instituci nejvíce ovlivněni médii. Zkušenosti ostatních z okolí jejich názor na OSPOD většinou nijak nezmění. Tato skupina neví, jestli by se v případě potřeby obrátila na OSPOD. Z odpovědí je patrné, že pokud

rodiče neřeší na OSPOD nějaký vlastní problém, je jejich postoj k této instituci spíše neutrální.

Oproti tomu u rodičů, kteří mají osobní zkušenost, jsou vyjádření v dotazníku jednoznačnější. Poměrně velký počet rodičů je přesvědčen o tom, že práce OSPOD je užitečná, což je příjemné zjištění pro sociální pracovníky působící v tomto oboru. Většina odpovídajících je při utváření názoru na OSPOD ovlivněna vlastní zkušeností. Tato skutečnost je určitě lepší, než ovlivňování názoru veřejnosti zprávami z médií. Skutečnost, že práce na OSPOD není mezi lidmi ceněna, není až tak překvapující. Může to souviset s postavením sociálních pracovníků v naší společnosti, s některými probíhajícími mediálními kauzami. V návaznosti na toto zjištění není informace o tom, že by většina rodičů nechtěla tuto práci vykonávat až tak překvapující. Zajímavé je zjištění, že mezi veřejností stále ještě panují představy, že OSPOD odebírá děti z rodiny. Autorka očekávala, že někdo z rodičů použije přirovnání se sociální pracovnící „Zubatou“ ze známého filmu. Toto přirovnání se v odevzdaných dotaznících skutečně objevilo a to 2x.

Na základě zjištěných skutečností uvedených v předchozí kapitole lze usuzovat, že postoj společnosti k orgánu sociálně-právní ochrany dětí lze považovat spíše za kladný.

Stručně lze položené výzkumné otázky zodpovědět následovně:

1. DVO Jaká je informovanost veřejnosti o OSPOD?

V odpovědích zjišťujících míru informovanosti o činnostech OSPOD prokázali rodiče poměrně velkou míru informovanosti.

2. DVO Jaké jsou nejčastější zkušenosti veřejnosti s OSPODem?

Zkušenost s OSPOD byla ze strany rodičů hodnocena převážně pozitivně. Nejčastěji mají rodiče s OSPOD vlastní zkušenost a to při úpravě rodičovské odpovědnosti v případě rozvodu manželství.

3. DVO Jaký názor má veřejnost na OSPOD a jak jej hodnotí?

Rodiče převážně považují práci na OSPOD za přínosnou, většinou by tuto práci vykonávat nechtěli a domnívají se, že tato práce není mezi lidmi ceněna.

4. DVO Jak zkušenost ovlivňuje celkový postoj k OSPODu?

Dotazník vyplnili převážně rodiče, kteří měli s OSPOD osobní zkušenost. Zkušenost s OSPOD hodnotili rodiče převážně pozitivně. Rodiče, kteří měli zkušenost s OSPOD zprostředkovanou zaujali k hodnocení a postoji OSPOD spíše neutrálnější stanoviska.

8 ZÁVĚR

Doba, ve které nyní žijeme, klade na člověka velké nároky. Jedinec se od útlého dětství něco učí – poslouchat, respektovat, vnímat, přijímat vzorce chování a životní role. Jednou z nejtěžších životních rolí je rodičovská role. Každý, kdo je rodičem, bude s tímto tvrzením určitě souhlasit. Být dobrým rodičem, dobrým příkladem pro děti, zachovat si v těžkých životních situacích chladnou hlavu a čistý štít není vždy jednoduché. Někdy se může stát, že i rodič selže, neustojí těžkou situaci, nezvládne výchovu dítěte, stojí před těžkým rozhodnutím. V takových případech se rodiče mnohdy obrací se žádostí o pomoc na OSPOD. V minulosti mohl být tento krok považován za projev slabosti, neschopnosti. Naopak připustit si problém a včas ho řešit chce notnou dávku odvahy a sebekritiky, kdy si přiznám, že na něco nestačím.

Základním cílem této práce bylo zjistit, jaké jsou postoje veřejnosti k orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Dále zjištění úrovně informovanosti veřejnosti o orgánu sociálně-právní ochrany dětí a o zkušenostech, které s touto institucí rodiče mají.

V teoretické části byly vysvětleny základní pojmy týkající se OSPOD. Základními tématy byly vybrané metody sociální práce, vymezení cílových skupin a teoretická východiska daného problému.

Praktická část byla zaměřena na zkoumání postoje veřejnosti k OSPOD, na zjištění míry informovanosti veřejnosti o OSPOD a zkušeností, které s touto institucí rodiče mají. Potřebná data byla získána od výzkumného vzorku pomocí sestaveného dotazníku. Po získání potřebného množství dat došlo k jejich vyhodnocení a zpracování v praktické části. Zjištěné informace byly zaznamenány v grafech a doplněny slovním hodnocením. V kapitole shrnutí jsou předloženy obecné závěry, které vyplynuly z provedeného výzkumu. V této kapitole se autorka pokusila zodpovědět stanovené výzkumné otázky.

Tato práce může být přínosná zejména pro pracovníky OSPOD, kterým může poskytnout zpětnou vazbu o tom, jak je jejich práce veřejností vnímána. Může dále poskytnout informace o tom, co si rodiče o jejich práci myslí a jaké o ní mají informace. Pro sociální pracovníky působící v této oblasti by mohlo být zajímavé se s výsledky výzkumu seznámit. Na straně veřejnosti by mohlo být více pozornosti věnováno informovanosti o činnostech OSPOD. Po novele zákona o sociálně-právní ochraně dětí a zavedení standardů, by ke

zvýšení informovanosti veřejnosti mělo dojít. Na celospolečenské úrovni by mohly být v médiích více prezentovány příklady dobré praxe a ne jen kontroverzní kauzy. Informace takto podávané bývají většinou zkreslené a neúplné.

V návaznosti na standardy kvality, které orgány SPO zpracovávaly během roku 2014, je výstupem této bakalářské práce informační leták určený veřejnosti. Tímto by měl být naplněn cíl této bakalářské práce. Informační leták má za úkol zvýšit informovanost veřejnosti o činnostech OSPOD. Leták bude k dispozici rodičům přicházejícím na OSPOD a je součástí této bakalářské práce - příloha II. Tímto bude naplněn standard číslo 3 – informovanost o výkonu sociálně-právní ochrany dětí. Dle standardu 3b má OSPOD zpracovat informace o rozsahu a podmínkách poskytování sociálně-právní ochrany takovým způsobem, aby byly informace srozumitelné cílové skupině. Informace musí být veřejně dostupné.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Bechyňová, Věra, 2008. *Případová konference*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-181-6.
2. Bechyňová, Věra a Marta Konvičková, 2011. *Sanace rodiny*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-392-5.
3. Gavora, Peter, 2008. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Bratislava: Univerzita Komenského. ISBN 978-80-223-2391-8.
4. *Legislativa a systém sociálně-právní ochrany dětí* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí: Rodina, 2013. [cit. 14. prosince 2014]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/14304>.
5. *Manuál implementace vyhodnocování situace dítěte a rodiny a tvorby individuálního plánu ochrany dítěte pro orgány sociálně-právní ochrany dětí*, 2014. Praha: MPSV.
6. *Manuál k případovým konferencím*, 2011. Praha: MPSV. ISBN 978-80-7421-038-9.
7. *Manuál implementace standardů kvality sociálně-právní ochrany dětí pro orgány SPO*, 2014. Praha: MPSV.
8. Matoušek, Oldřich a kol, 2013. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0213-4.
9. Matoušek, Oldřich, 2003. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: SLON. ISBN 80-86-429-19-9.
10. Matoušek, Oldřich a Hana Pazlarová, 2014. *Podpora rodiny, manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0697-2.
11. Matoušek, Oldřich, 2007. *Sociální služby*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-310-9.
12. Matoušek, Oldřich a spol, 2005. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-002-X.
13. Nakonečný, Milan, 1999. *Sociální psychologie*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0690-7.
14. Nedělníková, Dana, 2007. *Metodická příručka pro výkon terénní sociální práce*. Ostrava: Ostravská univerzita.
15. Novotná Věra a Vladimír Fejt, 2009. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-86723-77-8.

16. Novotná Věra a Eva Burdová, 2007. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí – komentář*. Praha: Linde. ISBN 978-80-86131-72-6.
17. *Organizační řád městského úřadu Holešov* [online]. Městský úřad Holešov, aktual. 2013 [cit. 29. prosince 2014]. Dostupné z: <http://www.holesov.cz/mestsky-urad/organizacni-rad>.
18. Pemová Terezie a Radek Ptáček, 2012. *Sociálně-právní ochrana pro praxi*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4317-2.
19. Pothe, Peter, 1999. *Dítě v ohrožení*. Praha: G plus G. ISBN 80-86103-21-8.
20. Racek, Jindřich, Solařová, Hana a Alena Svobodová, 2014. *Vyhodnocování potřeb dětí, praktický průvodce, metodika vyhodnocování*. Praha: Lumos. ISBN – 978-80-260-5521-1.
21. *Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí* [online]. Český statistický úřad: Výkazy, sběr dat, 2013. [cit. 17. prosince 2014]. Dostupné z: http://www.czso.cz/vykazy/vykazy.nsf/i/psz_2014_v_%28mpsv%29_20_01.
22. *Sanace je spolupráce, metodická doporučení*, 2011. Praha: Nadace Sirius,
23. Špeciánová, Šárka, 2007. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí. ISBN 978-80-86991-27-6.
24. Tomeš, Igor, 2010. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál. ISBN 978-80-73676-80-3.
25. Tomeš, Igor, 2002. *Sociální správa*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-560-1.
26. *Universum: všeobecná encyklopedie. 7. Díl, Or-Q*. Praha: Odeon, 2001. ISBN 80-207-1069-8.
27. *Územní samosprávné celky* [online]. Portál veřejné správy, aktual. 2013 [cit. 17. prosince 2014]. Dostupné z: <http://seznam.gov.cz/ovm/regionList.do>.
28. *Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí*, ve znění pozdějších předpisů s účinností od 1. dubna 2000.
29. *Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách*, ve znění pozdějších předpisů s účinností od 1. ledna 2007.
30. *Zákon č. 312/2002 Sb., o úředních územních samosprávných celcích a o změně některých zákonů* s účinností od 1. ledna 2003.

31. *Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník* s účinností od 1. ledna 2014.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

OSPOD Orgán sociálně-právní ochrany dětí

ZDVOP Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Pohlaví	48
Graf 2 Věk, Graf 3 Vzdělání.....	49
Graf 4 Rodinný stav, Graf 5 Počet dětí.....	50
Graf 6 Představy o OSPOD	51
Graf 8 Osobní zkušenost s OSPOD	54
Graf 9 Zdroj informací o OSPOD	54
Graf 11 První kontakt s OSPOD	56
Graf 12 Očekávání	57
Graf 13 Změna postoje k OSPOD	57
Graf 14 Důvěra k pracovníkům OSPOD.....	58
Graf 15 Hodnocení vlastní zkušenosti s OSPOD	59
Graf 16 Setkání s OSPOD	59
Graf 17 Vliv zkušenosti jiných na názor na OSPOD	60
Graf 18 Reakce okolí na OSPOD, Graf 19 Důvěra v OSPOD	61
Graf 20 Přínos OSPOD	62
Graf 21 Ovlivnění pohledu na OSPOD, Graf 22 Ocenění práce OSPOD u veřejnosti.....	63
Graf 23 Vlastní práce na OSPOD	64

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Povinnosti OSPOD	17
Tabulka 2 Návrhy OSPOD podávané soudu	19
Tabulka 3 Činnosti OSPOD	52
Tabulka 4 Osobní zkušenost s OSPOD	55
Tabulka 5 Vzkazy sociálnímu pracovníkovi	64

SEZNAM PŘÍLOH

- P I   Dotazník
- P II   Informační leták

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Vážená paní, vážený pane,

jmenuji se Ludmila Trhlíková a jsem studentkou 3. ročníku oboru Sociální pedagogika na Fakultě humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Tématem uvedené práce je pohled společnosti na orgán sociálně-právní ochrany dětí. Dotazník je zcela anonymní a získaná data budou sloužit výhradně pro účely zpracování mé bakalářské práce.

Dotazník je rozdělen do 4 částí, které jsou označeny písmeny A, B, C, D. U jednotlivých oddílů se řiďte prosím instrukcemi k vyplnění. Odpovídejte prosím co nejpravdivěji. U jednotlivých otázek označte jen jednu odpověď, pokud není uvedeno jinak.

Velmi Vám děkuji za Váš čas, ochotu a spolupráci.

Ludmila Trhlíková

Studentka 3. ročníku

Oddíl A vyplní všichni dotazovaní:

1. Pohlaví:

- žena
- muž

2. Věk (uved'te prosím v letech):.....

3. Vzdělání:

- Základní
- Střední odborné s výučním listem
- Středoškolské ukončené maturitní zkouškou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské
- Jiné.....

4. Stav:

- Svobodný/á
- Ženatý/vdaná
- Rozvedený/á
- Ovdovělý/á
- Jiný.....

5. Počet dětí:

- 1 dítě
- 2 děti

- 3 děti
- Více (uved'te):.....

6. Co si první představíte, když slyšíte pojem OSPOD nebo „sociálka“? Doplňte.

.....

.....

.....

.....

.....

7. Označte u jednotlivých tvrzení, zda s nimi souhlasíte, či nikoliv.

Tvrzení:	souhlasím	nesouhlasím
OSPOD mi může pomoci při:		
1. úpravě rodičovské odpovědnosti v případě rozvodu nebo rozchodu s partnerem		
2. při řešení problémů s nezletilými dětmi		
3. při zprostředkování adopce a pěstounské péče		
4. při vyřízení sociálních dávek		
5. při vyřízení důchodů (např: invalidní, sirotčí, starobní)		
OSPOD dále:		
6. odebírá děti z rodiny		
7. rozhoduje, u kterého z rodičů bude dítě žít, např. v případě rozchodu rodičů		
8. rozhoduje o výši výživného pro dítě		
Sociální pracovníci OSPOD:		
9. jsou jen úředníci sedící na „teplých“ místech		
10. jen kontrolují a zastrašují rodiče		
11. jen odebírají děti z rodin		
12. mohou pomoci či poradit v těžké životní situaci		
13. mohou příp. zprostředkovat jinou odbornou pomoc		
14. myslím si, že jejich práce je užitečná a záslužná		
Obrátil/a bych se na OSPOD v následujících situacích:		
15. někdo v mém okolí zanedbával péči o dítě		
16. byl bych svědkem nevhodného chování /např.: bití nebo nadávání/ dítěte na veřejnosti		
17. kdyby se ze sousedního bytu ozýval křik dítěte volajícího o pomoc		
18. pokud bych viděl opilé rodiče vést dětský kočárek		

8. Máte osobní zkušenost s OSPODem nebo tzv. „sociálkou“.

- Ano
- Ne

Oddíl B vyplní dotazování, kteří u otázky č. 8 označili možnost a.

9. Odkud jste měli možnost slyšet o sociálně-právní ochraně dětí? (můžete uvést i více možností)
- Vlastní zkušenost jako rodiče
  - Vlastní zkušenost jako svědka (popř. při výkonu povolání)
  - Studium
  - Rodina a bližší známí
  - Sousedí, nebo případy v bezprostředním okolí
  - Z médií (internet, televize, rádio, tisk)
  - Jiné.....
10. Pokud jste v předchozí otázce označili odpověď, že máte s OSPOD vlastní zkušenost jako rodiče, odpovězte na tuto otázku. Při jaké příležitosti jste měli osobní zkušenost s OSPOD. (můžete zvolit více možností)
- úprava rodičovské odpovědnosti před rozvodem nebo při rozchodu
  - výchovné problémy s dítětem/děťmi
  - poradenství (před rozvodem, v tíživé životní situaci)
  - podání žádosti o adopci a pěstounskou péči
  - výživné
  - těhotenství nezletilé dcery
  - soudní dohled
  - docházka/prospěch dětí ve škole
  - řešení patologie v rodině (alkohol, drogy, patologické hráčství)
  - domácí násilí
  - Jiné.....
11. Jak došlo k prvnímu kontaktu se sociálním pracovníkem OSPOD?
- Obrátil/a jsem se na OSPOD sám
  - Kontaktoval mě sociální pracovník
  - K prvnímu kontaktu došlo zprostředkovaně přes jinou instituci. Uveďte prosím jakou.....
  - Na základě anonymního oznámení
  - Návštěvu na OSPOD mi doporučil známý/á
  - Jiné.....
12. Jaká byla Vaše očekávání před první návštěvou OSPOD (můžete označit i více možností)?
- Očekával/a jsem, že mi bude poskytnuta rada v určité životní situaci
  - Očekával/a jsem, že mě někdo vyslechne
  - Měl/a/ jsem ze setkání strach
  - Neměl/a jsem žádná očekávání
  - Měl/a/ jsem jiná očekávání, uveďte prosím jaká.....

.....
.....
13. Změnil se Váš dosavadní postoj k OSPODu „sociálce“ na základě osobní zkušenosti?

- Můj postoj se nezměnil, teprve čekám, co se bude dít. Můj postoj je zcela neutrální.
- Zhoršil se, další kontakt nebo žádost o pomoc si rozmyslím
- Zlepšil se, mám více důvěry v tuto instituci
- Ji-né

.....
.....
14. Máte k OSPOD a k sociálním pracovníkům důvěru?

- Ano
- Ne
- Nevím
- Jiné

.....
.....
15. Jak byste ze svého pohledu hodnotil/a vlastní zkušenost s OSPOD?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Oddíl C vyplní dotazovaní, kteří nemají osobní zkušenost s OSPOD „sociálkou“, ale o OSPOD slyšeli ze svého okolí, např. od známých, při výkonu zaměstnání apod.

16. V jaké situaci jste se setkal/a s OSPOD? /můžete uvést i více možností/

- Vlastní zkušenost jako svědka (popř. při výkonu povolání)
- Rodina a bližší známí
- Sousedí, nebo případy v bezprostředním okolí (např. odebrání dětí v blízkém okolí nebo příbuzenstvu)
- Z médií (internet, televize, rádio, tisk)
- Jiné.....

17. Ovlivnila zkušenost jiných Váš názor na OSPOD „sociálku“?

- Ano, uveďte prosím jak

.....
.....
.....

- Ne

18. Jak lidé ve vašem okolí, kteří mají zkušenost s OSPOD, většinou na OSPOD „sociálku“ reagovali nebo reagují?

- Pozitivně
 Neutrálně
 Negativně

19. Obrátil/a byste se Vy sám/sama někdy na OSPOD?

- Ano, uveďte prosím, v jakých případech

.....
.....

- Ne

- Nevím

20. Myslíte si, že může být pomoc OSPOD pro Vás přínosná?

- Ano
 Ne

Oddíl D vyplní všichni dotazovaní.

21. Která z těchto oblastí nejvíce ovlivňuje váš pohled na OSPOD (profesi sociálních pracovníků)?

- Média – internet, tisk, televize, rádio
 Veřejné mínění
 Vlastní zkušenost
 Zkušenosti jiných
 Jiné

.....
.....

22. Myslíte si, že je práce na OSPOD mezi lidmi ceněna?

- Ano
 Ne

23. Chtěl/a byste vy sám/sama pracovat jako soc. pracovník na OSPOD?

- Ano
 Ne
 Nevím

24. Co byste soc. pracovníkovi vzkázal/a?

.....

.....

.....

OSPOD = orgán sociálně-právní ochrany dětí

Kde nás najdete: Městský úřad Holešov, Tovární 1407, Holešov 769 01

Kdy nás zastihnete: Po, St 7.00 – 11.15, 11.45 – 17.00
Út, Čt 7.00 – 11.15, 11.45 – 15.00
Pá 7.00 – 11.15, 11.45 – 13.30
(polední přestávka 11.15 – 11.45)

Telefonický kontakt: 739 207 963, 573 521 111

Více info na: www.holesov.cz

S čím můžeme pomoci:

- pokud máte různé problémy a nevíte, jak je řešit (finanční problémy, problémy s dětmi, partnerem, vztahové problémy, drogová či jiná závislost v rodině, domácí násilí...)
- zprostředkovat jinou pomoc dle Vaší aktuální potřeby
- když potřebujete poradit, jak to bude dál s dětmi v případě rozvodu nebo rozchodu
- když se nemůžete domluvit na kontaktu s dětmi
- když potřebujete zajistit výživné pro nezletilé děti
- pokud si nevíte rady při výchově dětí
- pokud máte zájem o některou z forem náhradní rodinné péče (adopci, pěstounskou péči.....)
- pokud máte podezření na zanedbávání dítěte ve Vašem okolí

Co nevyřešíme:

- majetkové vypořádání rodičů
- rozvody rodičů
- nepřiznáváme dávky z úřadu práce
- nerozhodujeme o odebrání dítěte z rodiny a jeho umístění v ústavu

